

Selvitys arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisten miesten näkemyksistä elämästä Suomessa

”Ihminen voi ystävystyä tai tutustua muihin ihmisiin auttamalla
ja olemalla lempeä ja ystävällinen heitä kohtaan”

KARINEN RISTO | KOIVULA NELLA | SILTALA JENNA | OWAL GROUP OY

Selvitys arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisten miesten näkemyksistä elämästä Suomessa

”Ihminen voi ystävystyä tai tutustua muihin ihmisiin auttamalla ja olemalla lempeä ja ystävällinen heitä kohtaan”

KARINEN RISTO
KOIVULA NELLA
SILTALA JENNA
OWAL GROUP OY

ELINVOIMAA ALUEELLE 2 | 2024

**SELVITYS ARABIAN-, DARIN-, SOMALIN- JA SORANINKIELISTEN MIESTEN
NÄKEMYKSISTÄ ELÄMÄSTÄ SUOMESSA
”IHMINEN VOI YSTÄVYSTYÄ TAI TUTUSTUA MUIHIN IHMISIIN AUTTAMALLA
JA OLEMALLA LEMPEÄ JA YSTÄVÄLLINEN HEITÄ KOHTAAN”**

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: PunaMusta Oy

Kansikuva:

Painotalo: PunaMusta Oy

ISBN 978-952-398-234-5 (PDF)

ISSN-L 2242-282X

ISSN 2242-2838 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-398-234-5

www.doria.fi/ely-keskus

**Painotuotteet
4041-0209**

Sisältö

1 Johdanto	2
2 Kyselyyn vastanneiden kokemuksia ja näkemyksiä elämästä Suomessa	4
Kyselyyn vastanneiden kuvaus	4
Ystävät ja vapaa-aika.....	10
Työnhaku, työelämä ja viranomaispalvelut	16
Osallisuus ja syrjintä.....	22
3 Yhteenveto ja pohdinta	27
Lähdeluettelo.....	31

1 Johdanto

Tässä selvityksessä toteutettiin monikielinen sähköinen kysely arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisille, aikuisiällä Suomeen muuttaneille miehille. Kyselyssä tarkasteltiin erityisesti sosiaalisia suhteita, vapaa-aikaa, työnhakutaitoja ja mahdollisia tarpeita työnhaun tuen suhteen, osallisuuteen liittyviä kokemuksia, kokemuksia suomalaisen yhteiskuntaan kuulumisesta ja syrjäytymiskokemuksia. Selvitys on osa Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Kumppanina kotoutumisessa (ESR+) -hanketta.

Maahanmuuttajien työllisyyteen, osallisuuteen ja osaamiseen liittyviä tutkimuksia on tehty paljon, mutta erityisesti maahanmuuttajamielisiin kohdistuvia selvityksiä ja tutkimuksia ei ole viimeisimpien vuosien aikana juurikaan tehty. Maahanmuuttaneiden miesten tilanne on eri tavoilla haasteellinen verrattuna esimerkiksi maahanmuuttaneiden naisten tilanteeseen. Joihinkin kieliryhmiin kuuluvien maahanmuuttajamiesten on esimerkiksi tutkittu pääsevän naisia harvemmin työpaikkahaastatteluihin (Ahmad 2019).

Arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisten maahanmuuttajataustaisten miesten työllisyyden, osaamisen ja osallisuuden kokemuksia on tärkeää tutkia tarkemmin, sillä nämä ryhmät kohtaavat useilla työllistymisen, terveyden ja hyvinvoinnin, yhdenvertaisen kohtelun ja osallisuuden osa-alueilla erityisiä haasteita. Näitä kieliä puhuvat ovat usein pakolaistaustaisia, joten usealla voi olla taustalla myös konfliktien ja vainojen aiheuttamia psyykkisiä ja fyysisiä oireita. Monella läheiset perheenjäsenet ovat kaukana. Tämä selvitys auttaa ymmärtämään kohderyhmän tarpeita ja kohdentamaan toimia heidän hyvinvointinsa ja kotoutumisensa edistämiseksi sekä palvelujärjestelmän kehittämiseksi.

Arabian-, darin-, somalin- ja soraninkieliset ovat pääosin työikäisiä ja edustavat keskimäärin nuorempaa väestöä kuin muut maan suurimmista maahanmuuttajaryhmistä (Kototietokanta, väestörakenne 2022). Vuonna 2022 arabiankielisiä yli 20-vuotiaita miehiä oli Suomessa yhteensä 16 417 ja somalinkielisiä 7 091 (Kototietokanta, väestörakenne 2022). Soranin ja darinkielisten määrästä ei ole virallista tilastointia. Sorani on Irakissa ja osissa läntistä Irania puhuttu kurdin murre, jolla on virallisen kielen asema Irakissa. Dari puolestaan on Afganistanissa puhuttu iranilaiseen ryhmään kuuluva kieli. Kurdinkielisten yli 20-vuotiaiden miesten määrä Suomessa oli vuonna 2022 6 895 ja farsin/persiankielisten määrä 7 862 (Kototietokanta, väestörakenne 2022). Aikuisiällä eli vähintään 18-vuotiaina maahanmuuttaneiden osuudesta ei ole kieliryhmittäin tilastointia. Tilastointia tehdään myös alueittain henkilöiden lähtömaita yhdistelemällä. Tällöin olennaisia näiden kieliryhmien osalta ovat erityisesti Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta sekä muusta Afrikasta muuttaneet.

Ulkomailla syntyneiden miesten työllisyysaste oli vuonna 2022 64 prosenttia, mikä on noin 9 prosenttiyksikköä matalampi kuin suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden työllisyysaste (Kotoutumisen indikaattorit, työllisyysaste 2022). Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan arabian-, somalin-, persian- ja kurdinkielisten 18–64-vuotiailla miesten työllisyysaste puolestaan on keskimäärin hieman matalampi kuin muiden samanikäisten vieraskielisten miesten (Tilastokeskus 2022, työssäkäyntitilasto). Eroja työllisyysasteessa selittävät esimerkiksi työelämän vastaanottavuus ja erot maahanmuuton syissä (Kazi, Kaihovaara ja Alitolppa-Niitamo 2019). Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan myös

työttömyysaste on arabian-, somalin-, persian- ja kurdinkielisillä hieman suurempi kuin muiden vieras-kielisten keskimäärin (Tilastokeskus 2022, työssäkäyntitilasto). Tilastokeskuksen vuoden 2021 työvoimatutkimuksen mukaan yli puolet ulkomaalaistaustaisista pitää kielitaidon puutetta merkittävimpana työllistymistään vaikeuttavana tekijänä (Baumgartner 2023). Toisaalta kielitaito kehittyy maassaoloajan myötä. Tilastokeskuksen mukaan suurin osa yli 10 vuotta Suomessa asuneista puhuu suomea tai ruotsia oman arvionsa mukaan vähintään keskitasoisesti (Baumgartner 2023).

Taustamaaryhmistä erityisesti Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta sekä muusta Afrikasta muuttaneilla miehillä on tutkittu olevan muita enemmän syrjinnän kokemuksia (Eid ym. 2024). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen MoniSuomi-tutkimuksen mukaan Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -taustamaaryhmään kuuluvat miehet kokivat myös yksinäisyyttä, osattomuutta sekä heikentyneitä työkykyä keskimäärin muita yleisemmin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023).

Syrjintää koetaan monenlaisissa ympäristöissä. Syrjinnän kokemukset ovat erityisesti yleisiä työssä ja työnhaussa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.) Esimerkiksi irakilais- ja somalitaustaisten on havaittu aikaisemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä kohtaavan työnhaussa ja työmarkkinoilla huomattavasti suomalaisia tai muita taustamaaryhmiä enemmän syrjintää, ennakkoluuloja tai negatiivisiin mielikuviin pohjautuvia uskomuksia omasta taustamaastaan (Ahmad 2019; Yijälä 2023). Esimerkiksi työhakemusten yhteydenotto prosentti oli irakilaistaustaisilla hakijoilla suomalaistaustaisiin hakijoihin verrattuna jopa 66 prosenttia ja somalintaustaisilla hakijoilla 75 prosenttia pienempi (Ahmad 2019). Koetun syrjinnän on havaittu olevan yleisesti ottaen yhteydessä alentuneeseen elämänlaatuun (Eid ym. 2024). Tutkimuksen mukaan nuorten kohtaama syrjintä ja rasismi vaikuttavat maahanmuuttaneiden mielenterveyteen, yksinäisyyteen ja kokemukseen suomalaisuudesta (Oikeusministeriö, 2023).

2 Kyselyyn vastanneiden kokemuksia ja näkemyksiä elämästä Suomessa

Kyselyyn vastanneiden kuvaus

Tässä selvityksessä toteutettiin monikielinen sähköinen kysely arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisille aikuisiällä maahanmuuttaneille miehille. Sähköistä kyselylinkkiä levittivät eri puolilla maata lukuisat järjestöjen, neuvontapisteiden, hyvinvointialueiden, työllisyyspalvelujen, kohtaamispaikkojen, oppilaitosten ja muiden organisaatioiden työntekijät. Jotkut työntekijät myös auttoivat asiakkaitaan vastaamaan kyselyyn. Kysely oli vastattavissa 22.11.2023–10.1.2024.

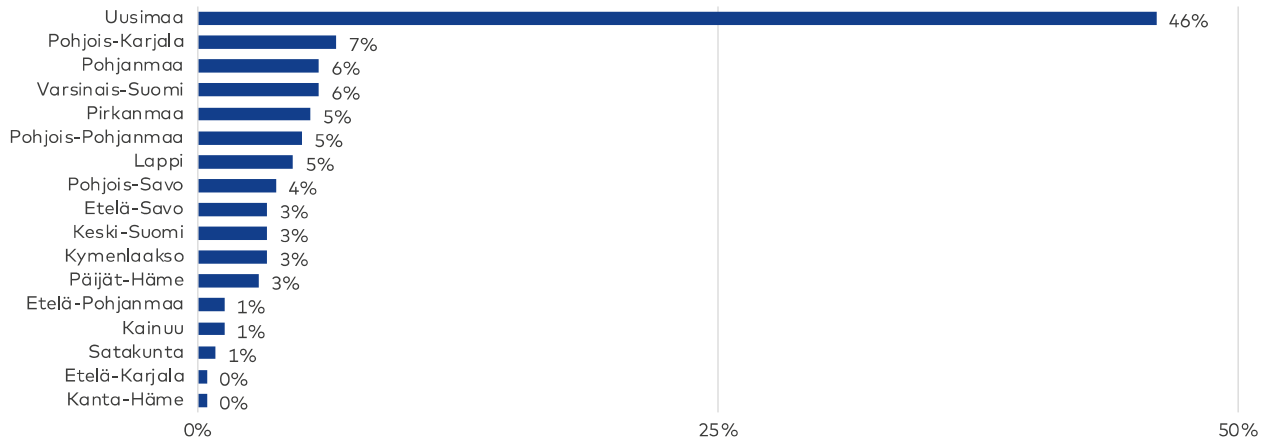
Kyselyyn saatiin yhteensä 259 vastausta. Vastauksista 164 saatiin arabian kielellä, 52 darin kielellä, 21 somalin kielellä ja 22 soranin kielellä.

Vastauksia saatiin eniten 25–34-vuotiailta (41 %) ja 35–44-vuotiailta (27 %) (ks. kuva 1). Maakunnittain vastauksista lähes puolet (46 %) saatiin Uudeltamaalta. Seuraavaksi eniten saatiin Pohjois-Karjalasta (7 %) sekä Pohjanmaalta (6 %) ja Varsinais-Suomesta (6 %) (ks. kuva 2). Kunnittain vastauksia saatiin eniten Helsingistä (16 %), Vantaalta (10 %) ja Espoosta (10 %).

Kuva 1. Vastaajan ikä

Vastaajan maakunta (n=241)

Kuva 2 Vastaajan asuinmaakunta

Vastaajat kertoivat olevansa vastaushetkellä erilaisissa elämäntilanteissa. Vastaajille annettiin useita vaihtoehtoja, joista he saivat valita yhden tai useita heille sopivaa vaihtoehtoa. Useimmiten vastaajat kertoivat olevansa työttöminä (37 %), työskentelevänsä kokopäiväisesti (23 %) tai opiskelevansa tutkintoon johtavassa koulutuksessa (15 %).

Mitä teet tällä hetkellä. Voit valita kaikki itsellesi sopivat vaihtoehdot. (n=251)

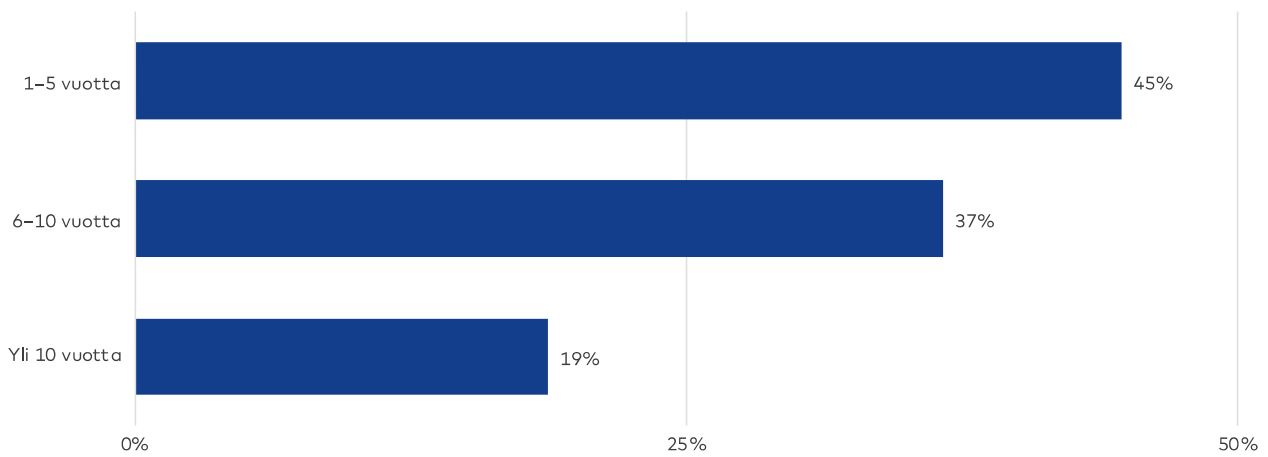

Kuva 3 Vastaajan tilanne

Yllä esitetyistä erilaisista elämäntilanteista muodostettiin vastaajien tilannetta kuvaava kolmiluokkainen muuttuja, joka koostui töissä olevista, työttömistä ja muista. Tätä hyödynnetään alla eri yhteysien analysoinnissa.

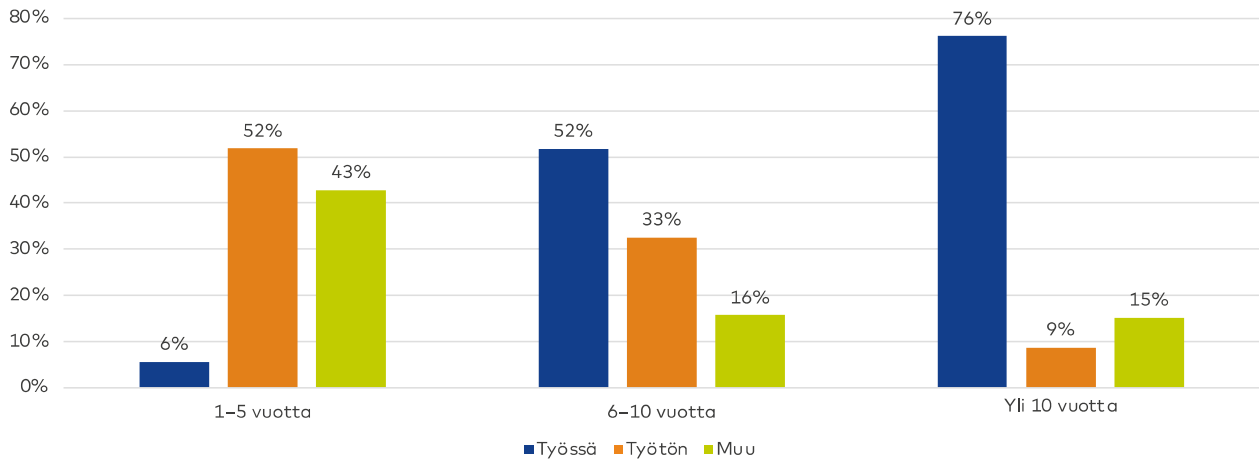
Lähes puolet vastaajista (45 %) oli asunut Suomessa 1–5 vuotta, 37 prosenttia 6–10 vuotta ja 10 prosenttia yli 10 vuotta. Pidempään Suomessa asuneet vastaajat olivat muita useammin töissä ja vähän aikaa Suomessa asuneet puolestaan muita useammin työttöminä (ks. kuva 5).

Kuinka monta vuotta vastaaja on asunut Suomessa (n=246)

Kuva 4 Vastaajan asumisen kesto

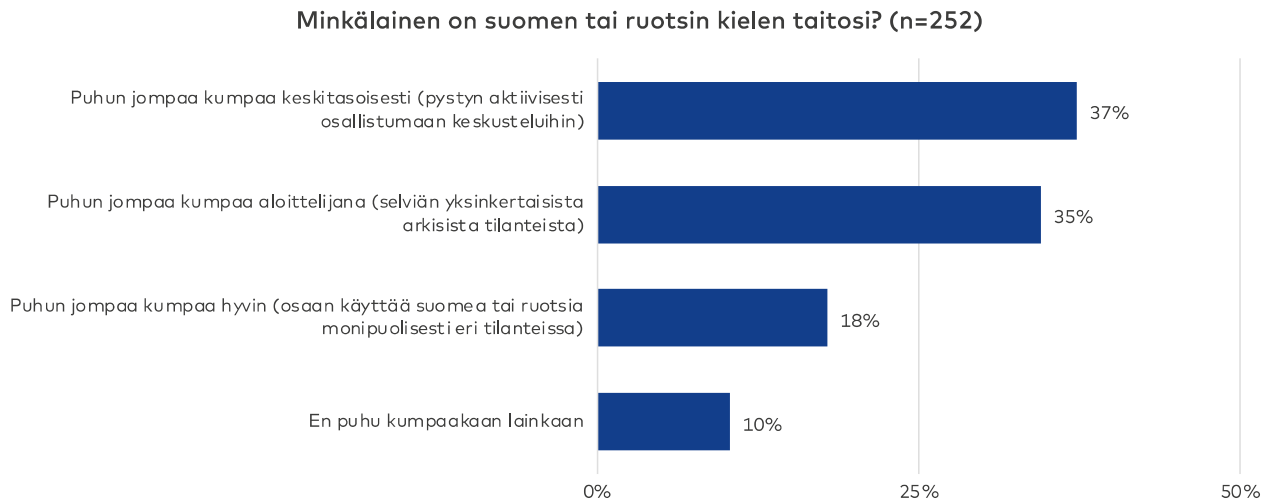
Vastaajan asumisen kesto Suomessa ja tilanne (n=245, p<0.001)

Kuva 5 Vastaajan asumisen keston ja tilanteen yhteys

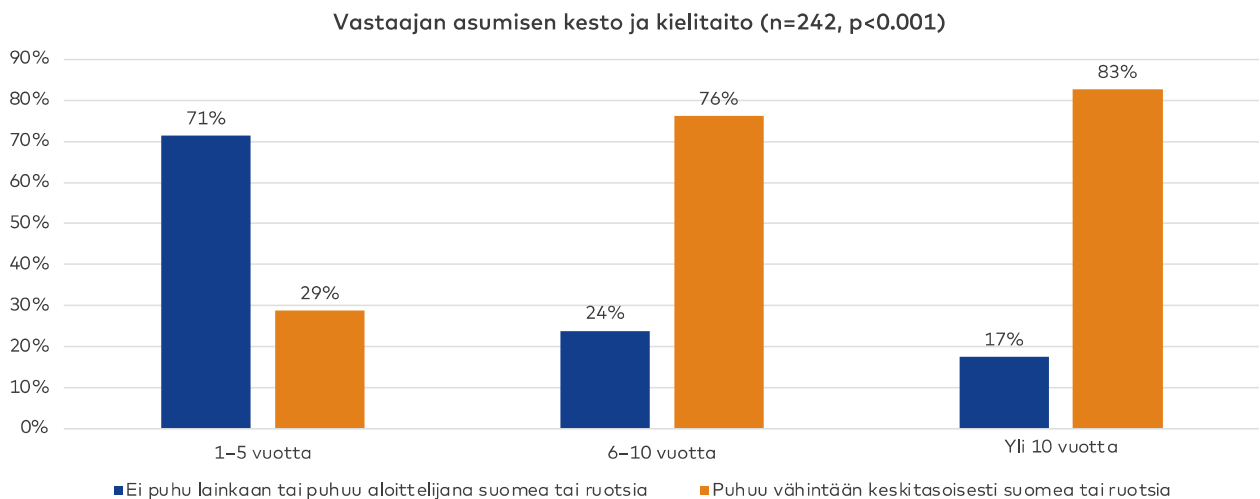

Vastaajat puhuivat suomea tai ruotsia useimmiten joko keskitasoisesti (37 %) tai aloittelijana (35 %). Vastaajista 18 prosenttia puhui jompaakumpaa kielistä hyvin ja kymmenesosa ei puhunut kumpaakaan kieltä lainkaan.

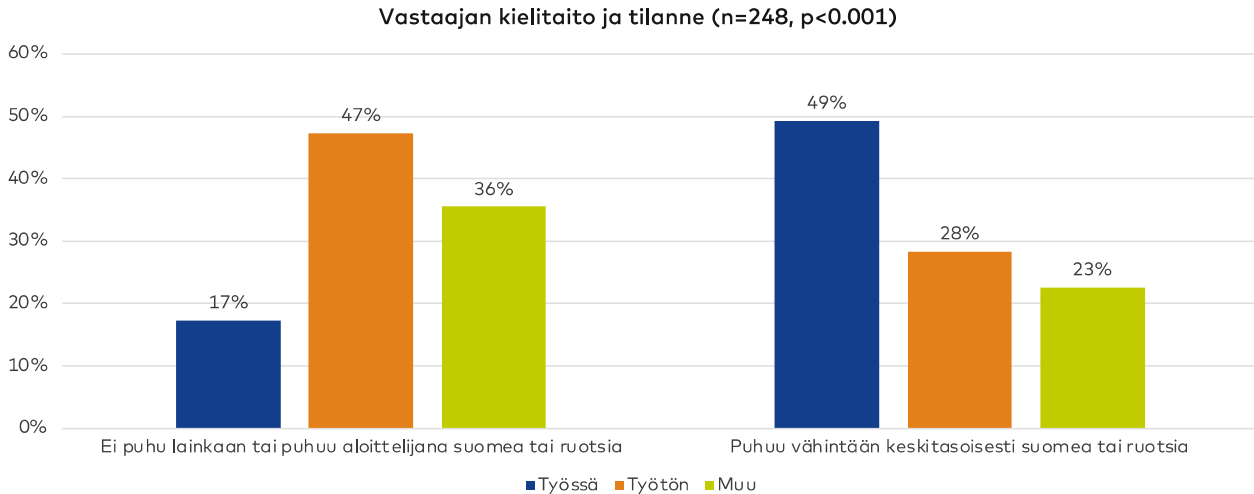
Kuva 6 Vastaajan kielitaito

Tarkasteltaessa vastaajan asumisen kestoa ja kielitaitoa on havaittavissa, että pidempään Suomessa asuneet puhuvat vähemmän aikaa täällä asuneita useammin suomea tai ruotsia vähintään keskitasoisesti. Kuitenkin myös pitkään Suomessa asuneiden joukossa oli vastaajia, jotka eivät puhuneet lainkaan tai puhuivat aloittelijoina suomea tai ruotsia.

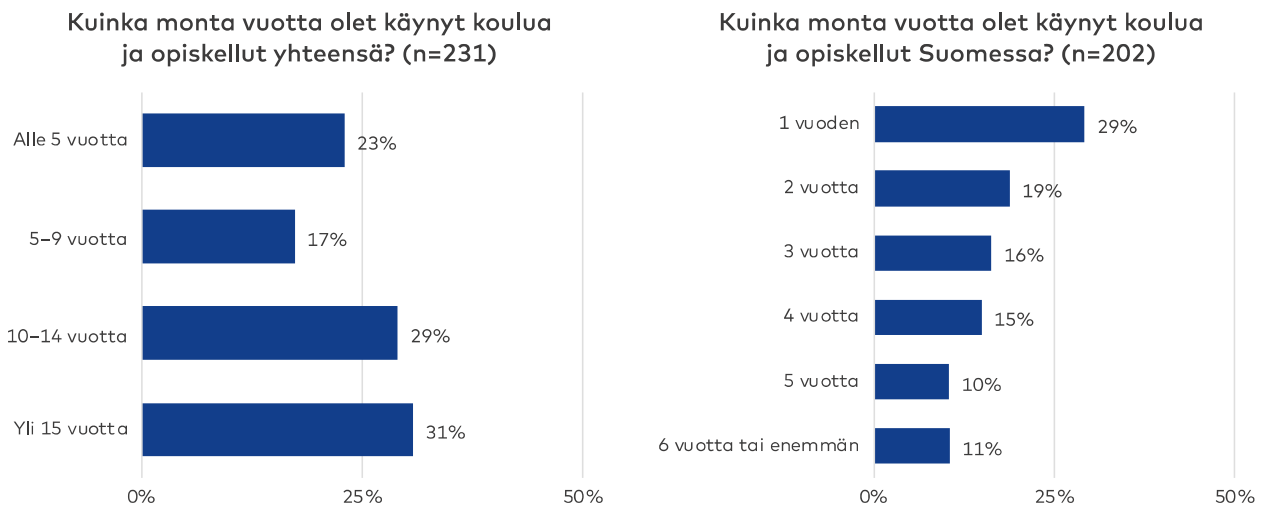
Kuva 7 Vastaajan asumisen keston ja kielitaidon välinen yhteys

Tarkasteltaessa vastaajan kielitaitoa ja tilannetta on havaittavissa, että vähintään keskitasoisesti suomea tai ruotsia puhuvat olivat heikommin kieltä puhuvia useammin työssä.

Kuva 8 Vastaajan kielitaidon ja tilanteen välinen yhteys

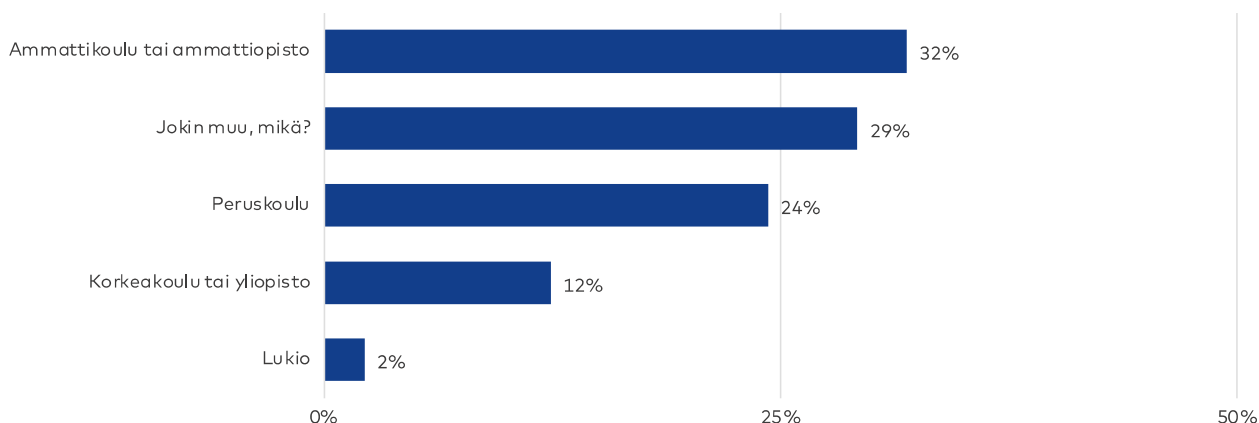
Vastaajista 60 prosenttia oli opiskellut yhteensä yli 10 vuotta ja heistä yli 15 vuotta oli opiskellut 31 prosenttia. Alle 10 vuotta opiskelleita oli 40 prosenttia ja alle 5 vuotta oli opiskellut 23 prosenttia vastaajista. Hieman vajaa puolet vastaajista (48 %) oli opiskellut Suomessa 1–2 vuotta. Pitkään, yli 6 vuotta, Suomessa opiskelleita oli 11 prosenttia vastaajista.

Kuva 9 Vastaajan opiskeluvuosien kesto yhteensä ja Suomessa

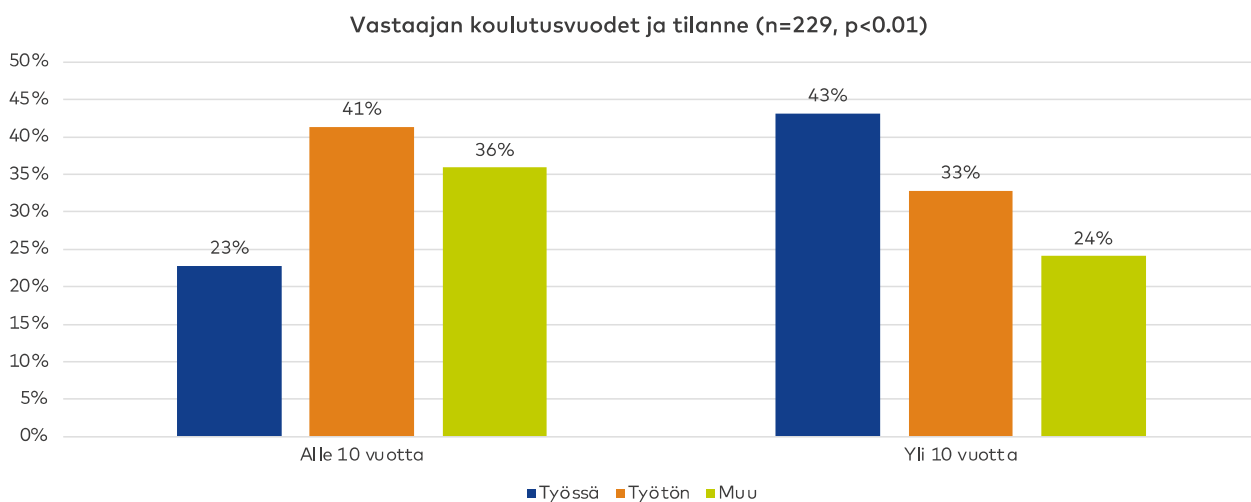
Suomessa opintoja suorittaneet tai kyselyhetkellä suorittavat opiskelivat useimmiten ammattikoulussa (32 %) tai peruskoulussa (24 %). Vastaajista 29 prosenttia kertoi opiskelevansa jotain muuta ja tarkensivat useimmiten opiskelevansa kotoutumiskoulutuksessa tai suomen kieltä.

Jos olet opiskellut tai opiskelet parhaillaan Suomessa, kerro mitä tutkintoa suoritat? (n=226)

Kuva 10 Vastaajan Suomessa opiskelema tutkinto

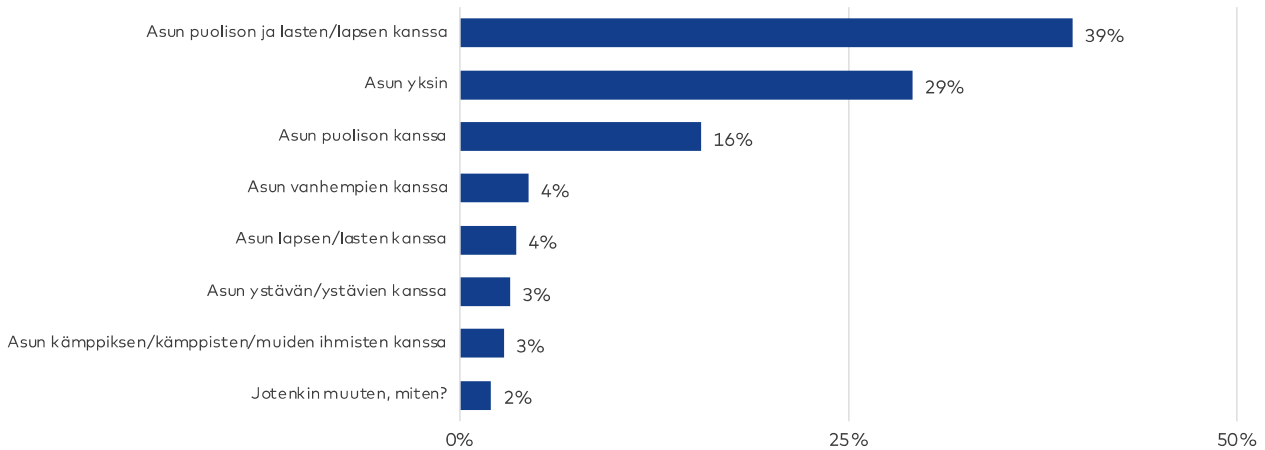
Tarkastellessa sitä, kuinka monta vuotta vastaajat ovat yhteensä käyneet koulua ja heidän tilanteensa on havaittavissa, että pidempään opiskelleet olivat vähemmän aikaa opiskelleita useammin töissä. Puolestaan vähemmän aikaa koulua käyneet olivat useammin työttömänä tai muussa tilanteessa. Muu tilanne -kategoriaan kuuluu muun muassa opiskelu, joka oli yleisin tähän luokkaan kuuluvien tilanne.

Kuva 11 Vastaajan koulutusvuosien määrä ja tilanne

Vastaajat kertoivat useimmiten asuvansa puolison ja lasten tai lapsen kanssa (39 %) tai asuvansa yksin (29 %). Pelkän puolison kanssa kertoi asuvansa 16 prosenttia vastaajista ja muulla tavoin, kuten vanhempien, lasten tai ystävien kanssa, asuvia oli 16 prosenttia vastaajista.

Miten asut? Valitse vaihtoehdoista sinulle parhaiten sopiva. (n=251)

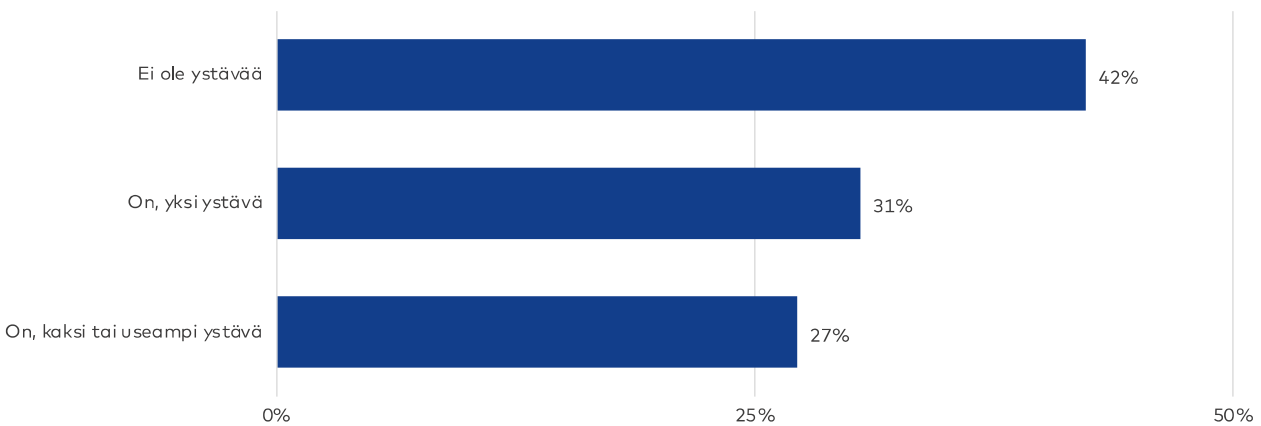

Kuva 12 Asumismuoto

Ystävät ja vapaa-aika

Vastaajien joukossa on paljon henkilöitä, joilla ei ole ystäviä. Vajaa puolet vastaajista (42 %) kertoi, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää, jonka kanssa voisivat keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista omista asioistaan. Vastaajista 58 prosentilla oli vähintään yksi tällainen läheinen ystävä.

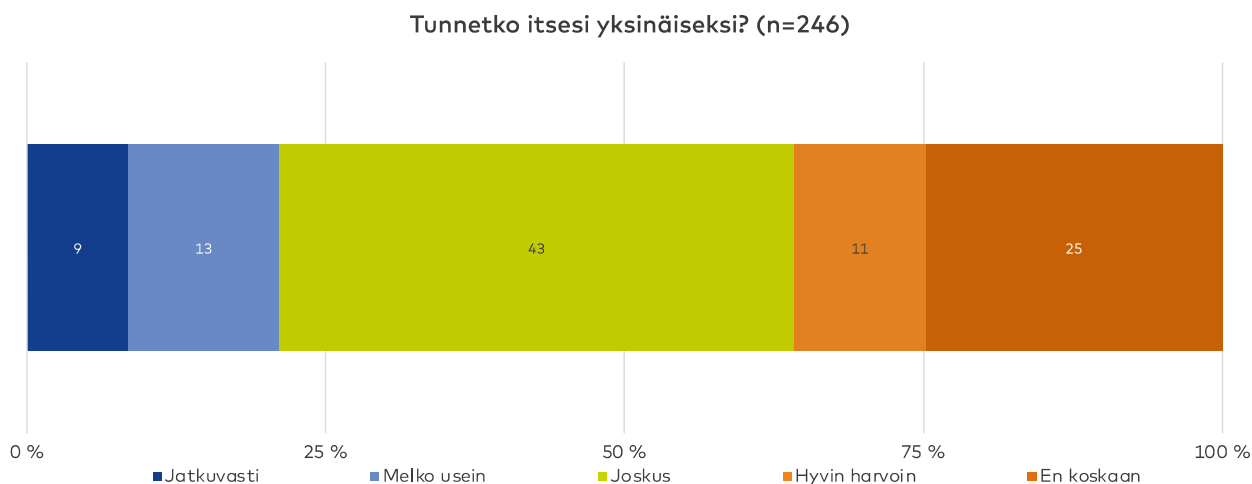
Onko sinulla tällä hetkellä läheistä ystävää, jonka kanssa voit keskustella luottamuksellisesti lähes kaikista omista asioistasi? (n=246)

Kuva 13 Läheisten ystävien määrä

THL:n MoniSuomi-tutkimuksessa on kysytty kysymystä samalla muotoilulla ja sen tuloksissa useammilla maahanmuuttajamiehillä oli vähintään yksi läheinen ystävä kuin tässä kyselyssä vastanneilla. MoniSuomen tuloksissa vähintään yksi läheinen ystävä oli 80 prosentilla kaikista maahanmuuttaneista miehistä. MoniSuomen tulosten mukaan Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta muuttaneista miehistä 68 prosentilla ja muusta Afrikasta muuttaneista miehistä 81 prosentilla oli vähintään yksi läheinen ystävä.

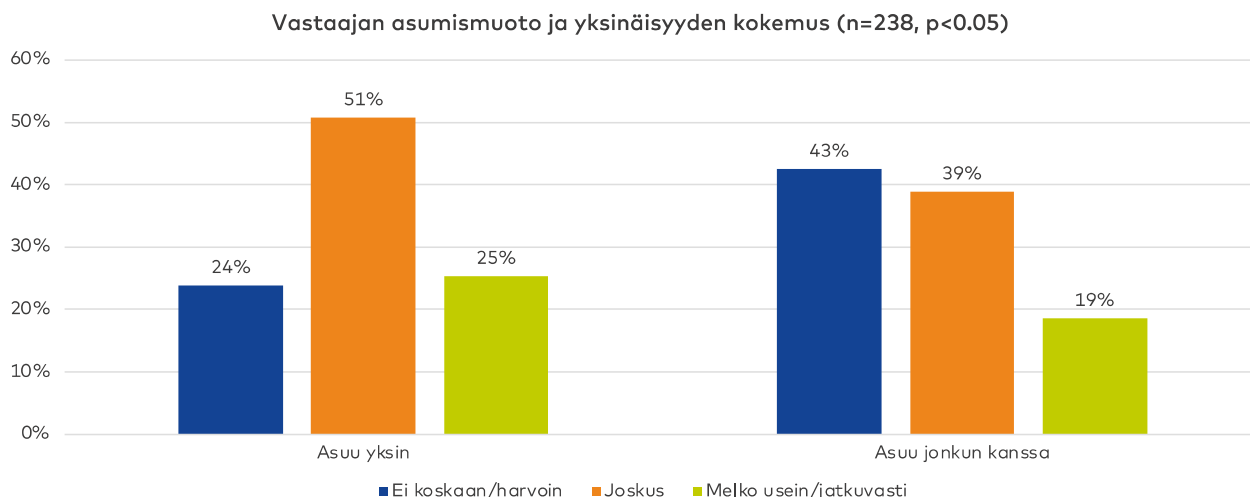
Melkein puolet (43 %) vastaajista kertoi olevansa joskus yksinäisiä. Vastaajista neljännes kertoi, etteivät ole koskaan yksinäisiä ja 11 prosenttia olevansa harvoin yksinäisiä. Melko usein tai jatkuvasti itsensä yksinäiseksi tuntevia oli 22 prosenttia vastaajista.

Kuva 14 Itsensä yksinäiseksi tunteminen

THL:n MoniSuomi-tutkimuksessa on kysytty samaa kysymystä samalla muotoilulla. MoniSuomen tuloksissa itsensä melko usein tai jatkuvasti yksinäiseksi tuntevia oli 12 prosenttia kaikista maahanmuuttaneista miehistä. MoniSuomen tulosten mukaan Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta muuttaneista miehistä 24 prosenttia ja muusta Afrikasta muuttaneista miehistä 10 prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti. Vastaavasti THL on kysynyt samaa kysymystä myös TerveSuomi-tutkimuksessa, jonka mukaan koko Suomen väestön miehistä 12 prosenttia kokee itsensä melko usein tai jatkuvasti yksinäisiksi.

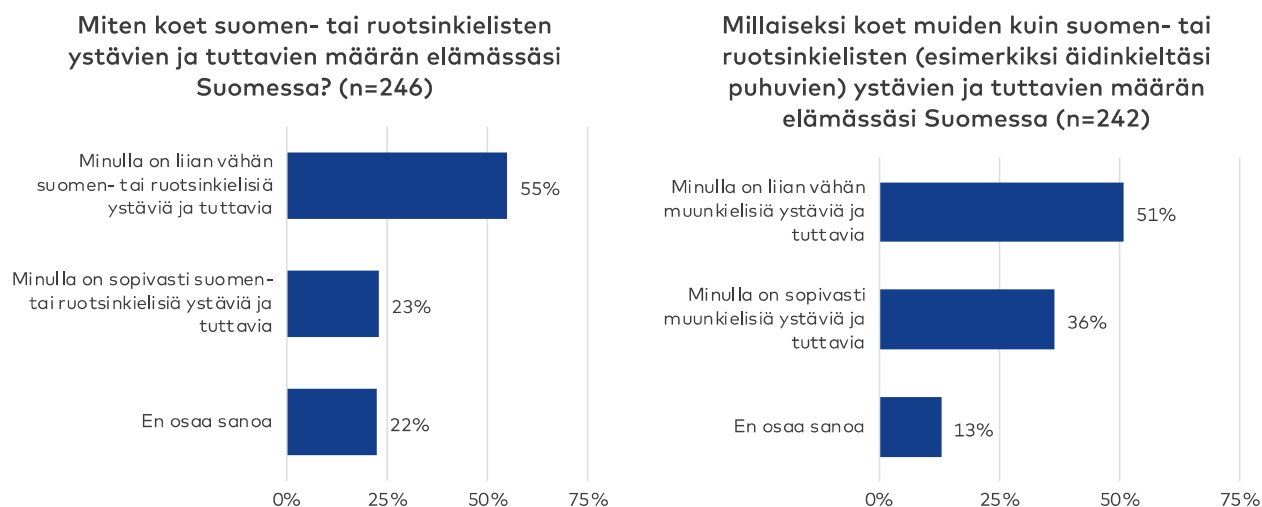
Tarkasteltaessa vastaajien asumismuotoa ja yksinäisyyden kokemusta on havaittavissa, että yksin asuvat kokevat muiden kanssa asuvia useammin itsensä yksinäisiksi. Muiden ihmisten kanssa asuivista 43 prosenttia koki itsensä yksinäiseksi korkeintaan harvoin, kun yksinasuvien vastaava osuus on 24 prosenttia.

Kuva 15 Vastaajan asumismuodon ja yksinäisyyden kokemuksen yhteys

Asiakastyötä tekevät kohtaavat usein maahanmuuttajia, jotka toivovat kontakteja kantaväestöön. Varsinkin maahantulon jälkeen maahanmuuttaneet kohtaavat palveluissa kuten esimerkiksi kotoutumiskoulutuksessa lähinnä muita maahanmuuttaneita. Tästä johtuen vastaajilta kysyttiin sekä miten riittäväksi he kokevat suomen- tai ruotsinkielisten ystävien ja tuttavien määrän että muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten ystävien ja tuttavien määrän elämässään Suomessa.

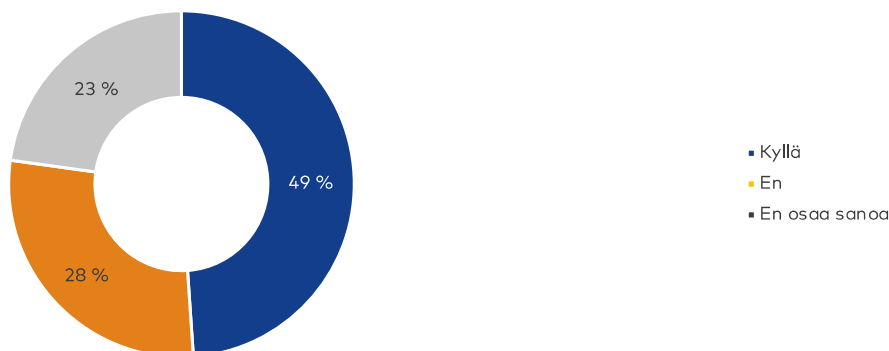
Hieman reilu puolet vastaajista (55 %) koki, että heillä on liian vähän suomen- tai ruotsinkielisiä ystäviä ja tuttavuuksia. Vastaajista 23 prosenttia koki suomen- tai ruotsinkielisten ystävien ja tuttavien määrän sopivana ja 22 prosenttia ei osannut sanoa. Vastaavasti noin puolet vastaajista koki, että heillä on liian vähän muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä ystäviä ja tuttavuuksia. Vastaajista 36 prosenttia koki, että heillä oli sopivasti muunkielisiä ystäviä ja tuttavuuksia ja 13 prosenttia ei osannut sanoa.

Kuva 16 Ystävien määrän kokeminen

Vastaajilta kysyttiin myös, tietävätkö he, miten voisivat tutustua uusiin ihmisiin, jos kokevat itsellään olevan liian vähän suomen- tai muunkielisiä ystäviä ja tuttavuuksia. Vastaajista noin puolet (49 %) koki tietävänsä, miten tutustua uusiin ihmisiin, 28 prosenttia ei tiennyt ja 23 prosenttia ei osannut sanoa.

Jos koet, että sinulla on liian vähän suomenkielisiä tai muunkielisiä ystäviä ja tuttavuuksia, niin tiedätkö, miten voisit tutustua uusiin ihmisiin? (n=180)

Kuva 17 Uusiin ihmisiin tutustuminen

Vastaajia pyydettiin kertomaan, miten ihmisiin tutustumista voitaisiin heidän mielestään tukea kotoutumiskoulutuksessa tai muissa palveluissa. Vastaukset liittyivät useimmiten erilaisiin aktiviteetteihin, ryhmiin ja tapaamisiin, yhteisiin tiloihin ja ympäristöihin, työhön ja opiskeluun sekä kielen ja kulttuurin oppimiseen. Lisäksi vastaajat kertoivat, että mahdollisuuksiin tutustua muihin vaikutti heidän oma aktiivisuutensa ja sosiaalisuutensa sekä suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajia kohtaan.

Tutustumista voidaan vastaajien mielestä tukea ja edistää erityisesti järjestämällä erilaisia vapaa-ajan kursseja, harrastustoimintaa, aktiviteetteja tai ryhmiä. Osa vastaajista kertoi toivovansa, ettei harrastus- tai ryhmätoiminta olisi pelkästään maahanmuuttajille tarkoitettua, vaan että toiminnoissa olisi mahdollista tutustua myös kantasuomalaisiin. Kohtaamisen mahdollisuuksia sekä muihin maahanmuuttajien että kantasuomalaisten kanssa voitaisiin vastaajien mukaan lisätä myös yhteisillä tiloilla ja ympäristöillä. Muutamat mainitsivat myös sosiaalisen median kanavat hyväksi tutustumisen väyläksi.

"Se voi tapahtua "yksinkertaisten" virkistysretkien avulla."

"Toivoisin, että olisi yhteisiä kursseja maahanmuuttajille ja suomalaisille."

"Jotta saataisiin nämä ongelmat ratkaistua ja tutustuttaisiin kulttuuriin ja löydettäisiin uusia ystäviä, täytyy osallistua isoihin ja pieniin ryhmiin, kuten kahviloiden opetusryhmiin, käydä kirjastoissa ja kaupoissa."

"Sellaisten toimintojen ja tapahtumien järjestäminen, jotka kannustavat osallistujia yhteistyöhön."

"Virkistys- tai taiteellisten toimintojen ja tapahtumien kautta."

"Jos kysymys on yleinen: luomalla paikan ja ympäristön, jossa ihmiset pääsevät keskustelemaan toistensa kanssa tuntien samalla mukavuutta ja turvallisuutta. Jos kysymys on henkilökohtainen: luomalla sisäistä itsevarmuutta omaa kielitaitoa ja persoonallisuutta kohtaan, sekä uskaltamalla avata keskustelua ja alkaa puhua muiden kanssa"

"Esimerkiksi kuntosalilla tai jalkapallossa voit tavata ystäviä."

"Yhteisten ympäristöjen luominen, joissa voi olla joukko suomalaisia ja maahanmuuttajia yhdessä kaikista yhteiskuntaluokista."

"Sosiaalinen media ja kommunikointi ihmisten kanssa julkisilla paikoilla. Luomalla sivu tai ryhmä, jossa tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan eri segmentteihin, vaihdetaan mielipiteitä ja keskustellaan eri aiheista."

Vastauksissa korostui työn, opiskelun tai vapaaehtoistyön merkitys toisten tapaamisessa. Lisäksi kielen oppimista ja suomalaisen yhteiskunnan ymmärtämistä pidettiin tärkeinä tekijöinä suomalaisiin tutustumisessa.

"Vain työelämän ja harrastusten kautta"

"Koulun tai työn kautta"

"Työn kautta, vaikka se olisi osa-aikaista ja nimellispalkalla. Tärkeää on, että harjoittelijalla on alussa joku, joka auttaa, jottei jää työttömäksi."

"-- sosiaalisten suhteiden verkosto, joka edistää kotoutumista ja auttaa kehittämään suomen kieltä ja siten parantamaan mahdollisuuksia työnhakuun tai saamaan parempia työmahdollisuuksia, on: "työ", siis tehdä mitä tahansa työtä, oli se sitten palkkatyötä, koko- tai osa- aikatyötä tai työharjoittelupaikka (ilmainen), tai ainakin vapaaehtoistyötä... Tärkeintä on työskennellä paikassa, jossa työkieli on suomi (jossa suuri osa on suomalaisia) ja jossa opitaan suomalaista työkulttuuria ja elämää yleensä"

"On tärkeää, että kotoutumiskursseilla ei opeteta ainoastaan kieltä vaan myös sitä, miten toimitaan uudessa yhteiskunnassa, kun maahan muuttanut henkilö on tullut toisenlaisesta yhteiskunnasta."

"Kielen oppiminen on erittäin tärkeää kanssakäymisessä. Myös esimerkiksi matkojen ja juhlien järjestäminen luottamuksen lisäämiseksi osapuolten välillä."

"Ihmisten, varsinkin perheiden, tutustuminen suomalaisiin ystäviin on vaikeaa. Kun kieli on heikko, tilaisuus on silloin hyvin rajallinen."

Muut vastaajien kommentit liittyivät heidän omaan aktiivisuuteensa ja sosiaalisuuteensa sekä vastaavasti suomalaisten haluun tutustua maahanmuuttajiin. Useimmat mainitsivat, että tutustuminen muihin liittyy paljolti siihen, kuinka aktiivinen itse on hakeutumaan sosiaalisiin tilanteisiin tai kommunikoimaan muille ihmisille. Myös asenteen ja ystävällisyyden merkitystä korostettiin.

"On mahdollista osallistumalla ihmisten kanssa, kommunikoimalla suoraan heidän kanssaan, seurustelemalla ystävien kanssa sekä osallistumalla tilaisuuksiin ja tapahtumiin."

"Voit tutustua ihmisiin hyvän käyttäytymisen ja kommunikaation kautta"

"Kaikki riippuu ihmisen omasta käyttäytymisestä. Mitä enemmän on yhteydenpitoja ja keskustelua muiden kanssa, sitä enemmän ystäviä saa."

"Minun mielestäni ihminen voi ystäväystyä tai tutustua muihin ihmisiin auttamalla ja olemalla lempeä ja ystävällinen heitä kohtaan."

"Suomalaisten ottaminen mukaan, jotta voisi puhua heidän kanssaan. Mielestäni tällä tavalla kotoutuminen nopeutuu ja paranee."

Toisaalta tutustumista vaikeuttavaksi tekijäksi mainittiin suomalaisten negatiivinen suhtautuminen ja ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan. Tämän kerrottiin hankaloittavan tutustumista suomalaisiin omasta aktiivisuudesta huolimatta. Suomalaisten maahanmuuttajiin kohdistuvien ennakkoluulojen purkamisella ja positiivisella suhtautumisella maahanmuuttajia kohtaan nähtiin olevan vaikutusta tutustumismahdollisuuksiin.

"Suomalaisten tulee oppia tutustumaan ihmisiin. Ongelma on suomalaisessa yhteiskunnassa."

"Että suomalaiset hyväksyvät ja ymmärtävät, että kaikki Suomeen turvapaikan, työn tai opiskelun vuoksi saapuneet ihmiset ovat tulleet, koska he tuntevat rakkautta, kunnioitusta ja arvostusta Suomea ja sen kansaa kohtaan."

"Täytyy kannustaa suomalaisia olemaan enemmän sosiaalisia"

"On parempi, että sen sijaan että painostatte näin paljon yksinomaan maahanmuuttajia, niin opetatte myös suomalaisille, että kulttuurien ero ei tarkoita kulttuurihyökkäystä. Kulttuurien eroavaisuudet johtavat yhteiskunnan monikulttuurisuuteen ja dynaamisuuteen, ja se on hyvä asia myös suomalaisille."

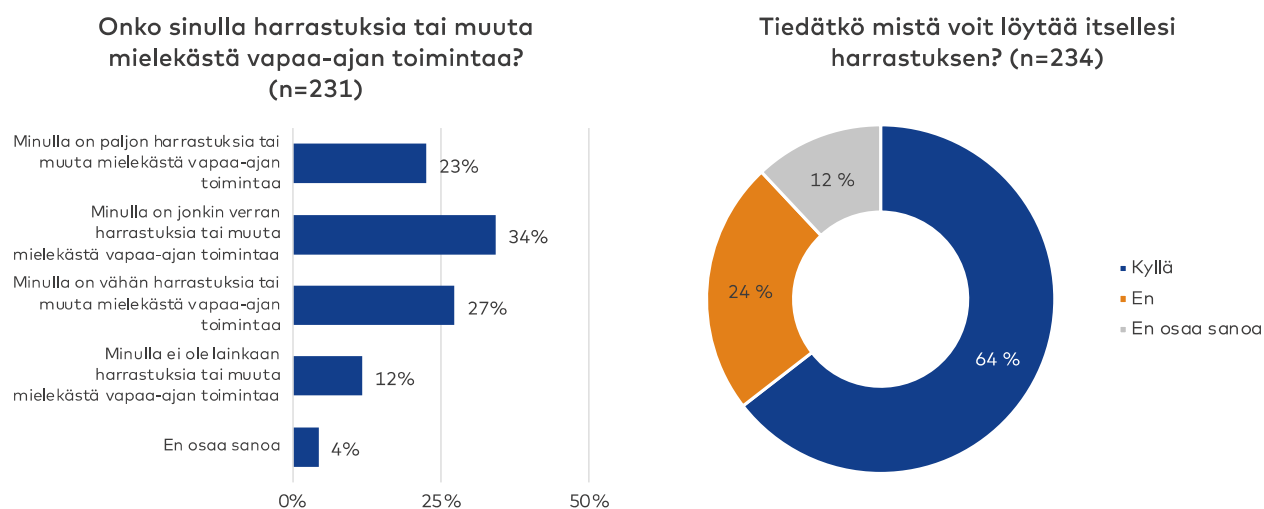
"Suomessa vallitsee ennakkokäsitys ja stereotyyppinen kuva maahanmuuttajista (Lähi-idästä, Afganistanista, Irakista, Syyriasta ja Somaliasta), mikä on enimmäkseen negatiivinen mielikuva, eikä suomalaisten keskuudesta löydy halua tutustua maahanmuuttajiin tai heidän kulttuuriinsa."

"Minä yritän olla aina aktiivinen. Olen aina yrittänyt saada suomalaisia ystäviä. Minä pidän suomalaisista. Valitettavasti olen tullut siihen pisteeseen, että minusta tuntuu, että he eivät pidä meistä."

Monilla vastaajalla ei ollut selkeää käsitystä siitä, miten nimenomaan palveluissa voitaisiin tukea ihmisten tutustumista. Osa heistä toivoi kuitenkin enemmän neuvontaa ja ohjausta tutustumiseen.

Yllä vapaa-aika tunnistettiin yhdeksi tutustumisen alustaksi. Enemmistöllä vastaajista olikin vähintään joku harrastus tai muuta mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Reilu puolet vastaajista (57 %) kertoi, että heillä on vähintään jonkin verran harrastuksia tai muuta mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Hieman reilu neljännes (27 %) vastaajista koki, että heillä on vähän harrastuksia tai muuta mielekästä vapaa-ajan toimintaa ja hieman reilu kymmenesosa (12 %) kertoi, ettei heillä ole lainkaan harrastuksia.

Pääsääntöisesti vastaajat kokivat tietävänsä, mistä harrastuksia löytää, sillä enemmistö vastaajista (64 %) kertoi tietävänsä, mistä voisivat löytää itselleen harrastuksen. Vastaajista hieman vajaa neljännes (24 %) kertoi kuitenkin, ettei tiedä ja 12 prosenttia ei osannut sanoa.

Kuva 18 Vapaa-ajan harrastukset

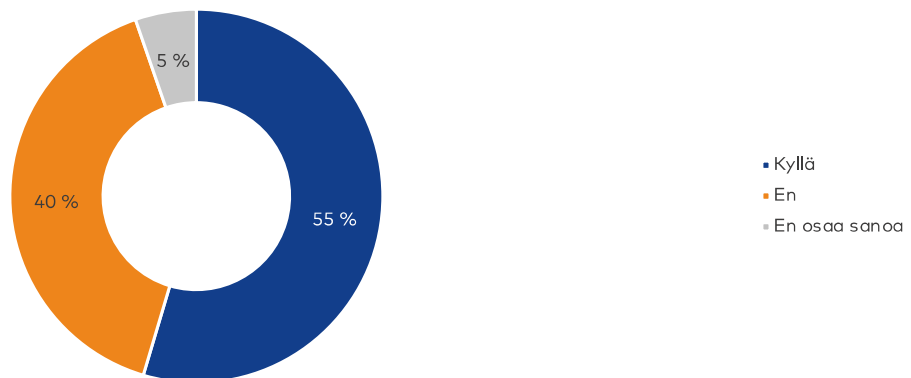

Työnhaku, työelämä ja viranomaispalvelut

Hieman reilu puolet vastaajista (55 %) kertoi etsivänsä kyselyn vastaushetkellä töitä, 40 prosenttia ei etsinyt töitä ja loput eivät osanneet sanoa.

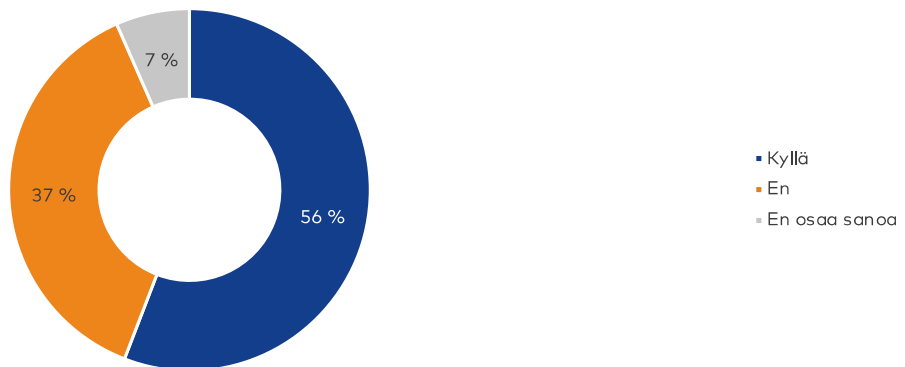
Reilu puolet vastaajista (56 %) oli osallistunut kotoutumiskoulutukseen tai muuhun koulutukseen, jossa opetetaan sitä, miten Suomessa haetaan töitä. Vastaajista 37 prosenttia ei ollut osallistunut tällaiseen koulutukseen ja loput eivät osanneet sanoa, ovatko osallistuneet.

Etsitkö nyt töitä? (n=227)

Kuva 19 Töiden etsiminen

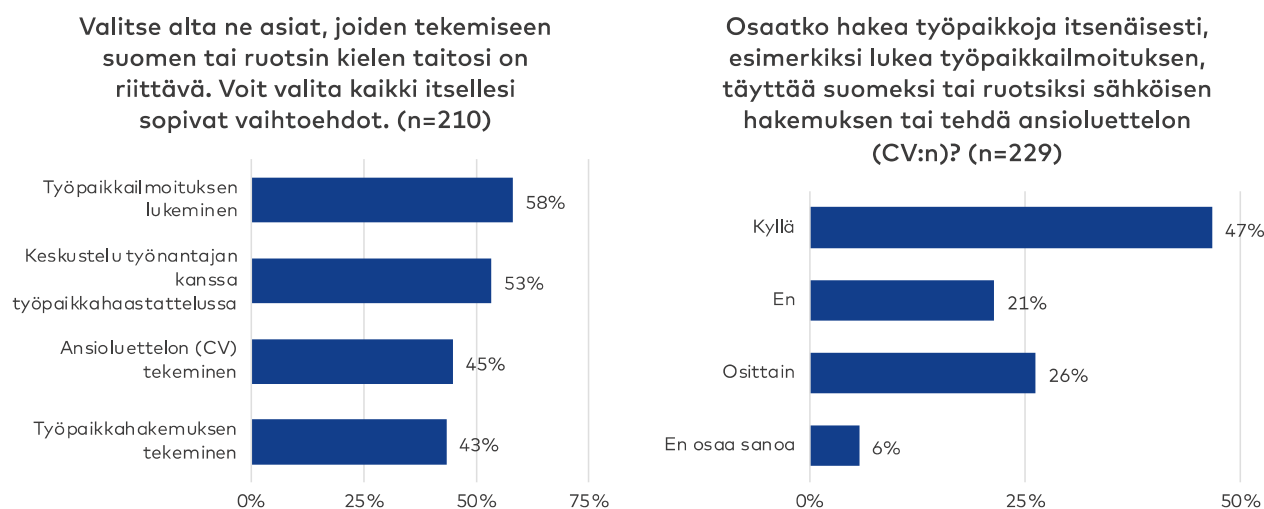
Oletko osallistunut kotoutumiskoulutukseen tai muuhun koulutukseen, jossa opetetaan sitä, miten Suomessa haetaan töitä? (n=229)

Kuva 20 Kotoutumiskoulutukseen tai muuhun työnhakua opettavaan koulutukseen osallistuminen

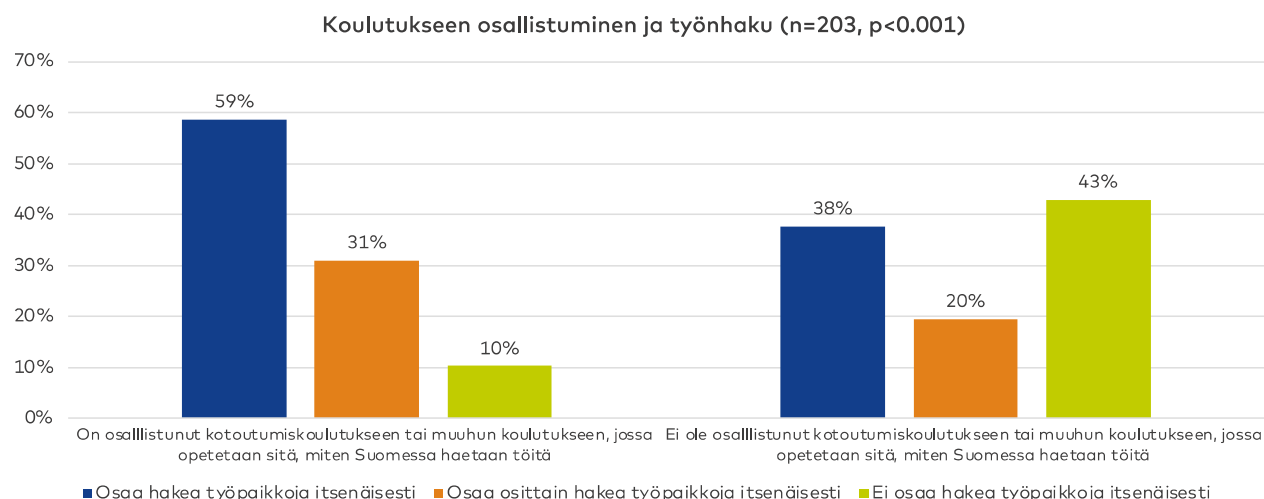
Vastaajilta kysyttiin erilaisia työnhakuun liittyviä asioita ja heidän suomen tai ruotsin taitonsa riittävyttä näiden tekemiseen. Vastaajista 43–58 prosenttia koki kielitaitonsa riittävän työnhakuun. Yleisimmin kielitaidon koettiin riittävän työpaikkailmoituksen lukemiseen ja työnantajan kanssa keskusteluun. Kirjallisen tiedon tuottaminen ansioluettelon tai työpaikkahakemuksen tekemiseksi koettiin kielitaidon riittävyden kannalta haasteellisemmaksi.

Vastaajilta kysyttiin myös sitä, osaavatko he ylipäätään hakea työpaikkoja itsenäisesti, kuten lukea työpaikkailmoituksen, täyttää sähköisen hakemuksen tai tehdä ansioluettelon. Vastaajista hie- man vajaa puolet (47 %) koki osaavansa hakea työpaikkoja itsenäisesti. 26 prosenttia koki osaavan- sa hakea osittain itsenäisesti. Vastaajista noin kaksi viidesosaa koki, että ei osaa hakea itsenäisesti työpaikkoja.

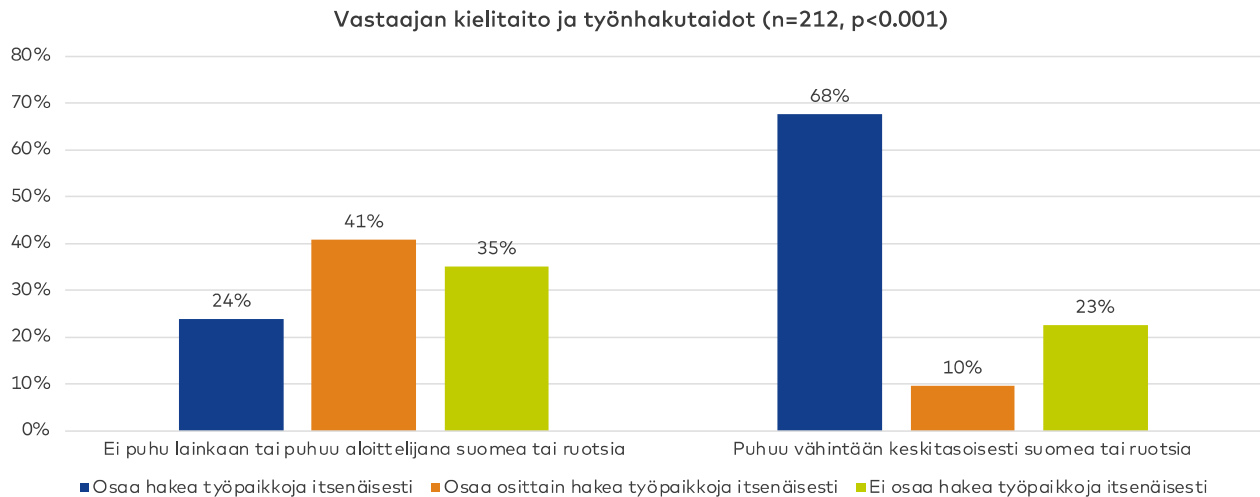
Kuva 21 Kielitaidon riittävyys työnhakuun

Tarkasteltaessa kotoutumiskoulutukseen tai muuhun työnhakua opettavaan koulutukseen osallistumista ja työnhaun osaamista on havaittavissa, että tällaiseen koulutukseen osallistuneet koki- vat koulutukseen osallistumattomia useammin osaavansa hakea työpaikkoja itsenäisesti tai osittain itsenäisesti. Niistä vastaajista, jotka eivät olleet käyneet kotoutumis- tai muuta työnhakua koskevaa koulutusta, jopa 43 prosenttia koki, ettei osaa hakea työpaikkoja itsenäisesti.

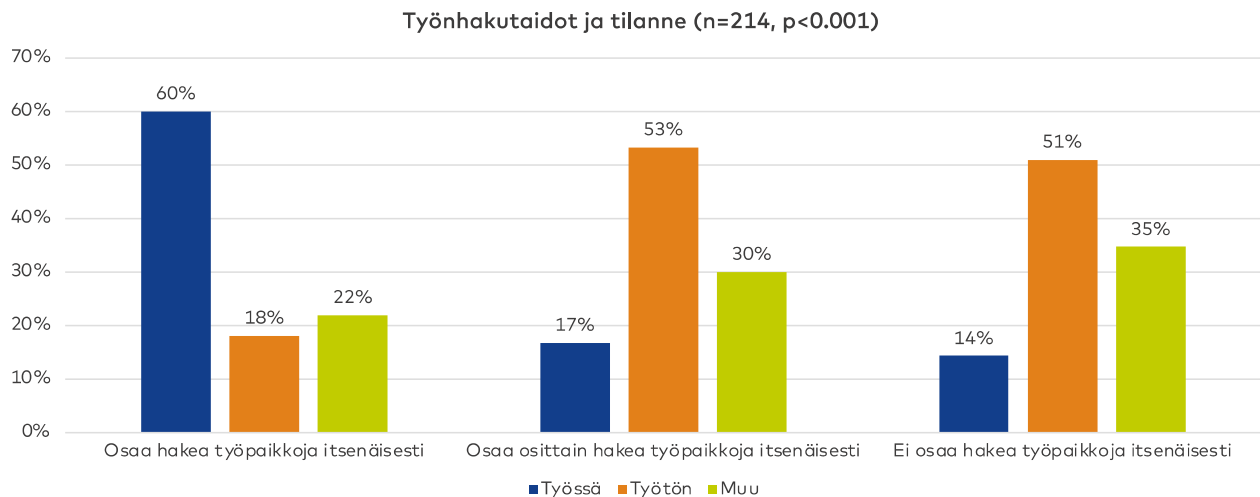
Kuva 22 Koulutukseen osallistumisen ja työnhaun yhteys

Tarkasteltaessa vastaajien kielitaitoa ja työnhakutaitoja on havaittavissa, että vähintään keskitasoisesti suomea tai ruotsia puhuvat kokivat muita useammin osaavansa hakea työpaikkoja itsenäisesti. Kuitenkin vähintään keskitasoisesti kieltä puhuvistakin jopa lähes neljännes (23 %) kertoi, että ei osaa hakea työpaikkoja itsenäisesti.

Kuva 23 Kielitaidon ja työnhakutaitojen yhteys

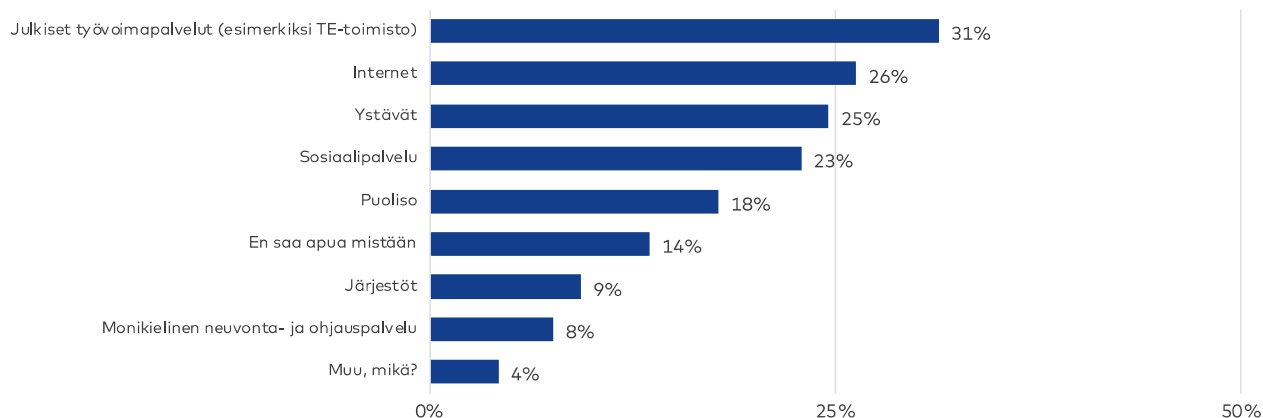
Tarkasteltaessa puolestaan vastaajien työnhakutaitoja ja tilannetta on havaittavissa, että ne vastaajat, jotka osaavat hakea töitä itsenäisesti ovat useammin töissä kuin ne, jotka eivät osaa hakea töitä itsenäisesti.

Kuva 24 Työnhakutaitojen ja tilanteen yhteys

Vastaajilta kysyttiin, että saavatko he apua työnhakuun ja keneltä he mahdollisesti apua saavat. Useimmiten apua kerrottiin saatavan julkisilta työvoimapalveluilta (31 %), internetistä (26 %) tai ystäviltä (25 %). Vastaajista 14 prosenttia kertoi, etteivät he saa apua työnhakuun mistään.

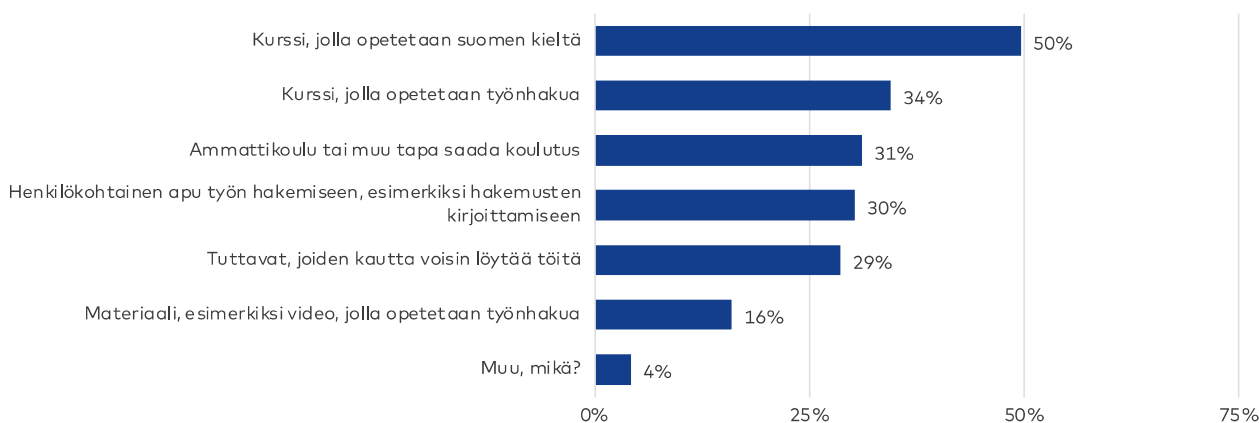
Auttaako joku sinua työnhauksessa? Voit valita kaikki itsellesi sopivat vaihtoehdot. (n=118)

Kuva 25 Työnhauksessa avun saaminen

Vastaajat kokivat, että suomen kielen taito on keskeisin työn saamista edesauttava asia. Puolet vastaajista koki, että kurssi, jolla opetetaan suomen kieltä, auttaisi heitä löytämään töitä paremmin. Muiksi keskeisiksi työn löytymistä helpottaviksi seikoiksi nostettiin kurssi, jolla opetetaan työnhakua (34 %) sekä ammattikoulu tai muu tapa saada koulutus (31 %). Myös tuttavien määrän koettiin auttavan työnhauksessa, sillä 29 prosenttia vastaajista koki, että tuttavat voisivat auttaa heitä löytämään töitä.

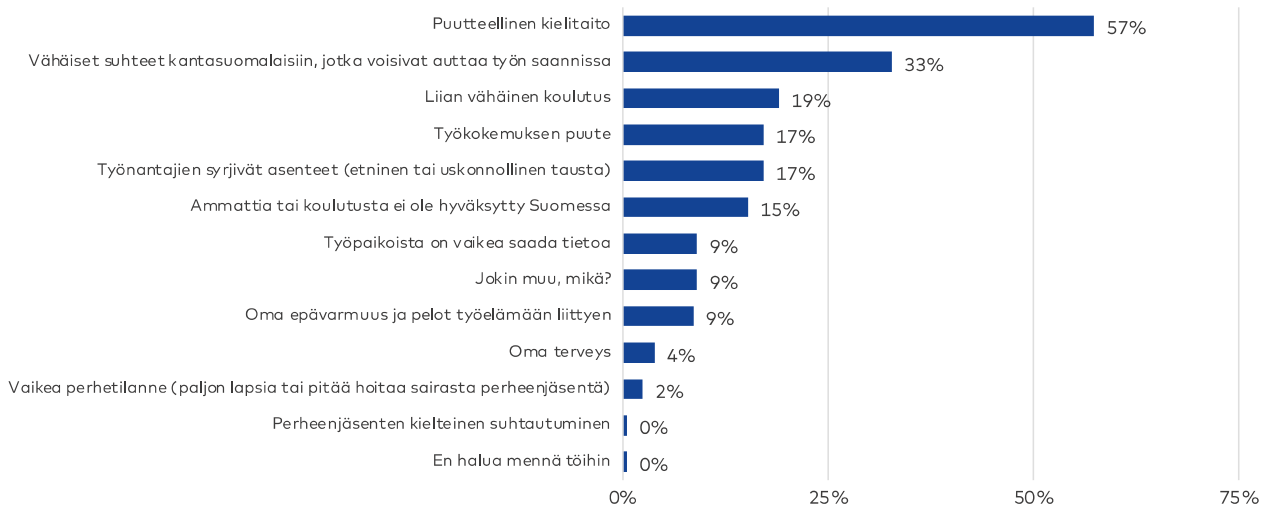
Mikä auttaisi sinua löytämään töitä paremmin? Voit valita kaikki itsellesi sopivat vaihtoehdot (n=119)

Kuva 26 Apu työnhakuun

Reilu puolet vastaajista (57 %) koki, että puutteellinen kielitaito on estänyt tai vaikeuttanut heidän osallistumistaan työelämään. Myös tämän kysymyksen osalta suhteet kantasuomalaisiin nousevat merkittäväksi tekijäksi, sillä kolmasosa vastaajista koki, että vähäiset suhteet kantasuomalaisiin, jotka voisivat auttaa työn saannissa, on estänyt tai vaikeuttanut heidän osallistumistaan työelämään.

Mikä mahdollisesti on estänyt tai vaikeuttanut osallistumistasi työelämään? Voit valita kaikki itsellesi sopivat vaihtoehdot. (n=211)

Kuva 27 Työelämään osallistumista vaikeuttaneet tekijät

Myös avoimissa vastauksissa tuotiin työllistymistä vaikeuttavina tekijöinä esille riittämätön kielitaito, sosiaalisten verkostojen puute sekä syrjinnän kokemukset. Muita vastaajien mainitsemia syitä olivat työn saamisen vaikeus ja työn puute, työlupien hankkimisen haasteet tai se, ettei tiedä mitä voisi tehdä nykyisen työn tilalla.

”Työttömyys. Rakentamista ei ole. Työn puutteen vuoksi.”

”Minä en tiedä, mitä pitäisi tehdä. Työtä ei löydy. Minä työskentelin vain muutaman kuukauden ajan yhdessä yrityksessä, eikä heillä ollut työtä enää sen jälkeen. Kyseinen yritys irtisanoi minut toki kunnioituksella, ja he sanoivat, että ilmoittaisivat minulle, jos heillä on taas tarvetta. Minä haen työtä eri yrityksiltä usein, mutta en tiedä miksi työtä ei ole.”

”Minun on vaikea saada työtä Suomessa. Jopa siivoojan työpaikan löytäminen tuntuu mahdottomalta. Olen terve ihminen ja minulla on taitoja ja käytännön kokemusta joiltakin aloilta, mutta valitettavasti en löydä työtä. En tiedä missä ongelma on!”

”Pääsin kielikurssille vasta kaksikymmentä päivää sitten, enkä osaa puhua suomea ollenkaan, ja olen kotoutumis- ja kielikoulutuskurssin alussa.”

”Vaikeus kohdata työnantaja riittävällä kielitaidolla. On myös mahdollista, että työnantajalla on syrjivä asenne. Nyt minulla on kokemusta ja olen saanut uuden opiskelupaikan.

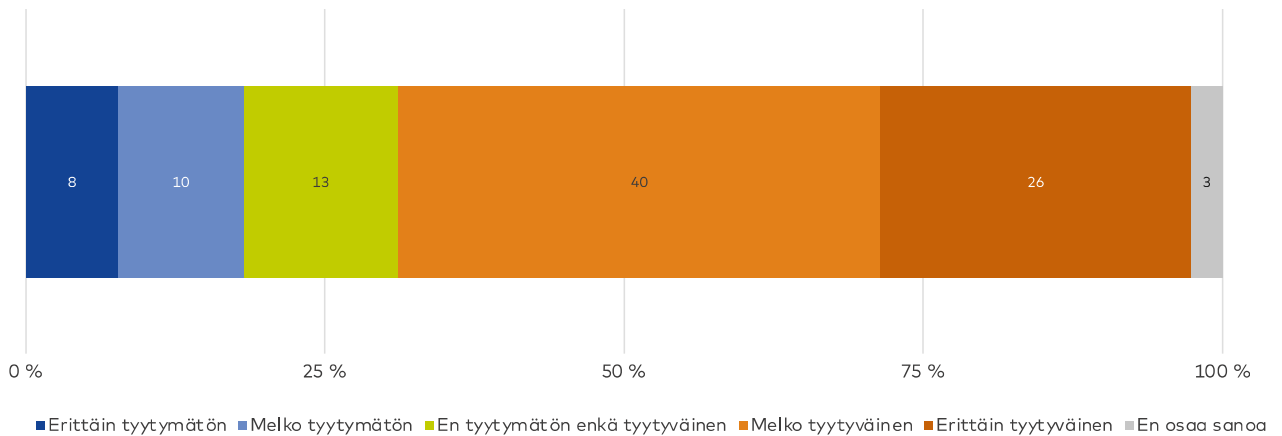
”Verkosto on salasana löytääksesi työtä tehokkaasti ja lyhyellä tavalla.”

”Mielestäni: Yli 50 % työpaikoista saadaan vaikutusvaltaisen tuttavaverkoston (Verkoston) kautta, ja loput 50 % menevät niille, jotka osaavat suomen kieltä erinomaisesti ja joilla on työkokemusta Pohjoismaissa. Lisäksi ei pidä unohtaa rasismia.”

”En tiedä työtä, jota voisin tehdä nykyisen tilalla.”

Vastaushetkellä työssä olevilta kysyttiin, kuinka tyytyväisiä he ovat nykyiseen työhönsä. Vastaajista enemmistö (66 %) koki olevansa vähintään melko tyytyväisiä työhönsä. Vastaavasti vastaajista 18 prosenttia koki olevansa tyytymättömiä työhönsä.

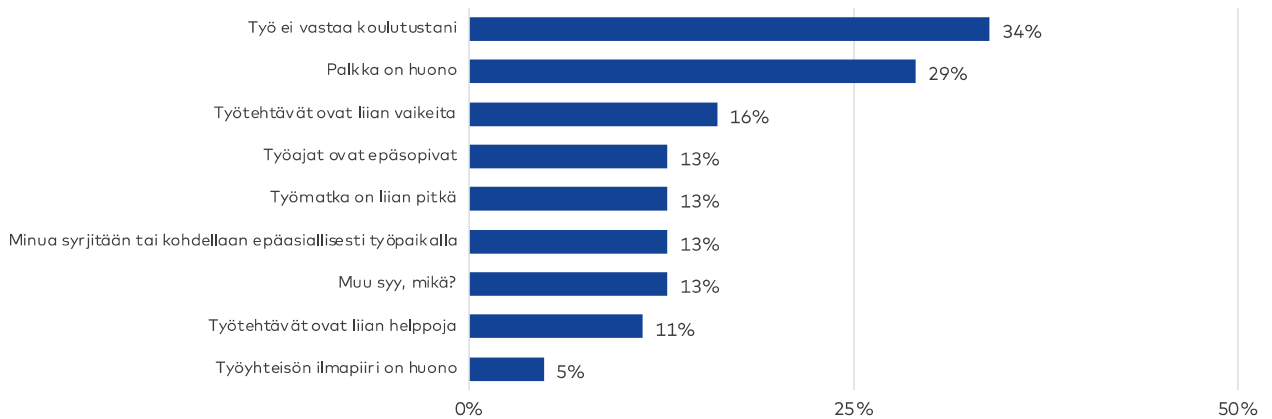
Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen työhösi? (n=77)

Kuva 28 Työtyytyväisyys

Työssä olevilta kysyttiin yleisen työtyytyväisyyden lisäksi sitä, mihin asioihin he ovat tyytymättömiä työssään. Yleisimmin tyytymättömiä oltiin siihen, että työ ei vastaa koulutusta (34 %) tai työn palkkataso on huono (29 %). Vastaajista 13 prosenttia kertoi tyytymättömyyden syyksi sen, että heitä syrjitään tai kohdellaan epäasiallisesti työpaikalla. ”Muu syy, mikä” -vaihtoehdon valinneet mainitsivat muun muassa, ettei omassa työpaikassa ole riittävästi mahdollisuuksia edetä tai työ ei vastaa omaa osaamista, rasismia tai syrjintää sekä liian vähäisen työmäärän.

Mihin asioihin olet tyytymätön työssäsi? Voit valita kaikki itsellesi sopivat vaihtoehdot. (n=62)

Kuva 29 Tyytymättömyys työssä

”Minulla ei työpaikassani ole tulevaisuutta, jossa voisin edetä, joten en ole siihen tyytyväinen. Joskus työpaikkani työntekijöiden keskuudessa on rasismia.”

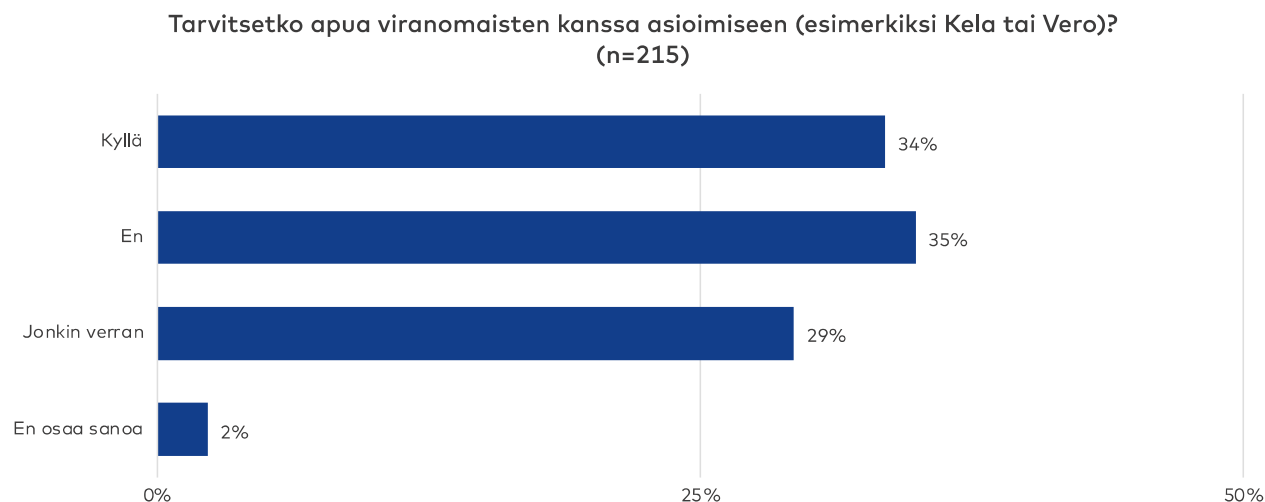
”Työtä ei ole paljon tai tarpeeksi.”

”Mielestäni työn taso ei ole kykyihini verrattuna sopiva, vaan se on yksinkertainen vaihe, jossa voin vahvistaa kielentaitoani, hankkia lisää kokemuksia ja tietotaitoja, kehittää itseäni ja tulla hyväksytyksi yliopistoon.”

”Joskus en ymmärrä suomalaisia, varsinkin jos he puhuvat sinusta pahaa selkäsi takana, vaikka yrität kaikkiesi miellyttääksesi heitä.”

”Minä työskentelen taksiyritykselle. Työskentelen 10 tuntia päivässä, mutta Suomessa verot ovat hyvin korkeita.”

Vastaajat kokivat tarvitsevänsä melko paljon apua viranomaisten kanssa asiointiin. Vastaajista enemmistö (63 %) koki tarvitsevänsä vähintään jonkin verran apua viranomaisten kanssa asiointiin. Hieman reilu kolmannes (35 %) puolestaan ei kokenut tarvitsevänsä apua.

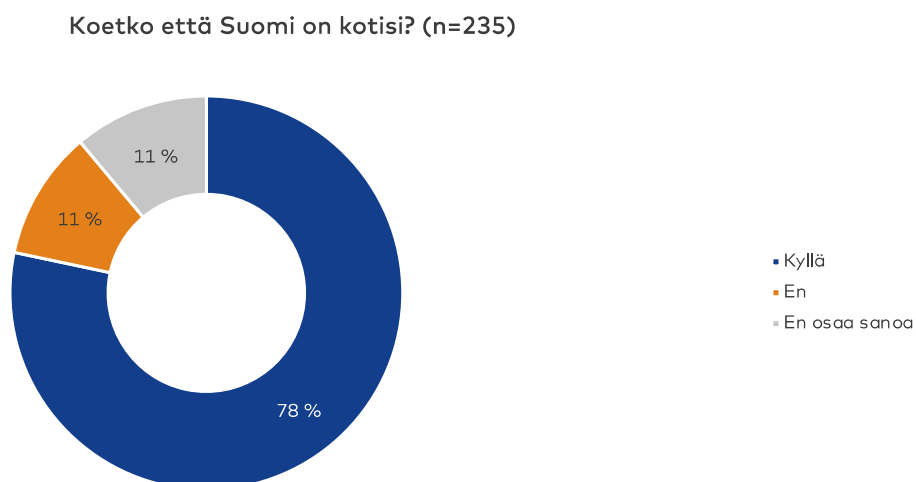

Kuva 30 Tarve avulle viranomaisten kanssa asioimiseen

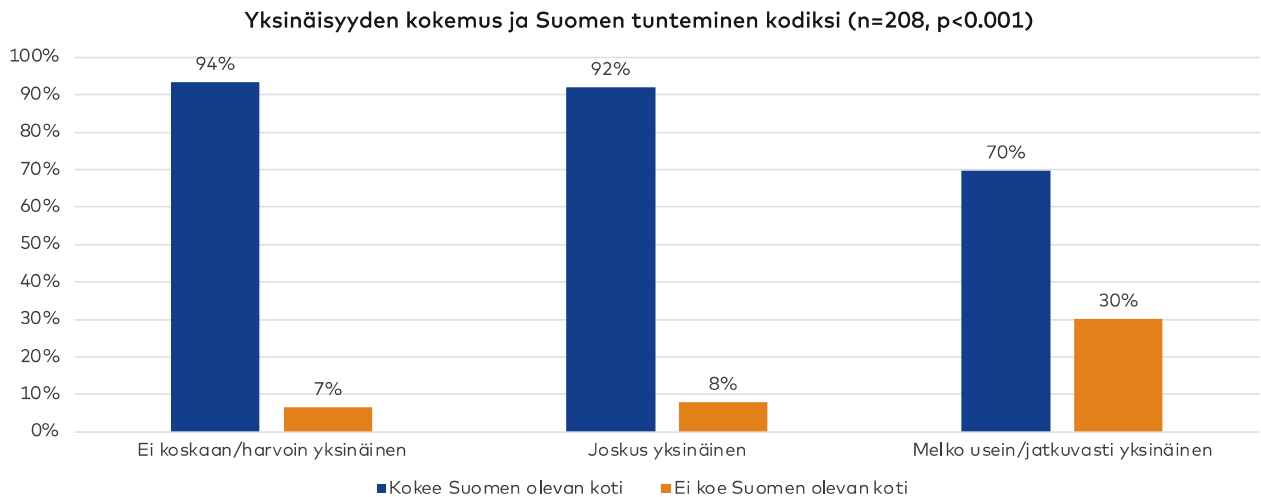
Osallisuus ja syrjintä

Vastaajat kokivat yleisesti Suomen kodikseen. Vastaajista 78 prosenttia koki, että Suomi on heidän kotinsa, 11 prosenttia ei kokenut Suomea kodikseen ja yhtä suuri osuus ei osannut sanoa.

Tarkasteltaessa vastaajien yksinäisyyden kokemusta ja tunnetta Suomesta kotina on havaittavissa, että yksinäiseksi itsensä tuntevat kokivat muita harvemmin Suomen kodikseen. Vastaavasti lähes kaikki itsensä harvoin yksinäiseksi tuntevat kokivat Suomen kodikseen.

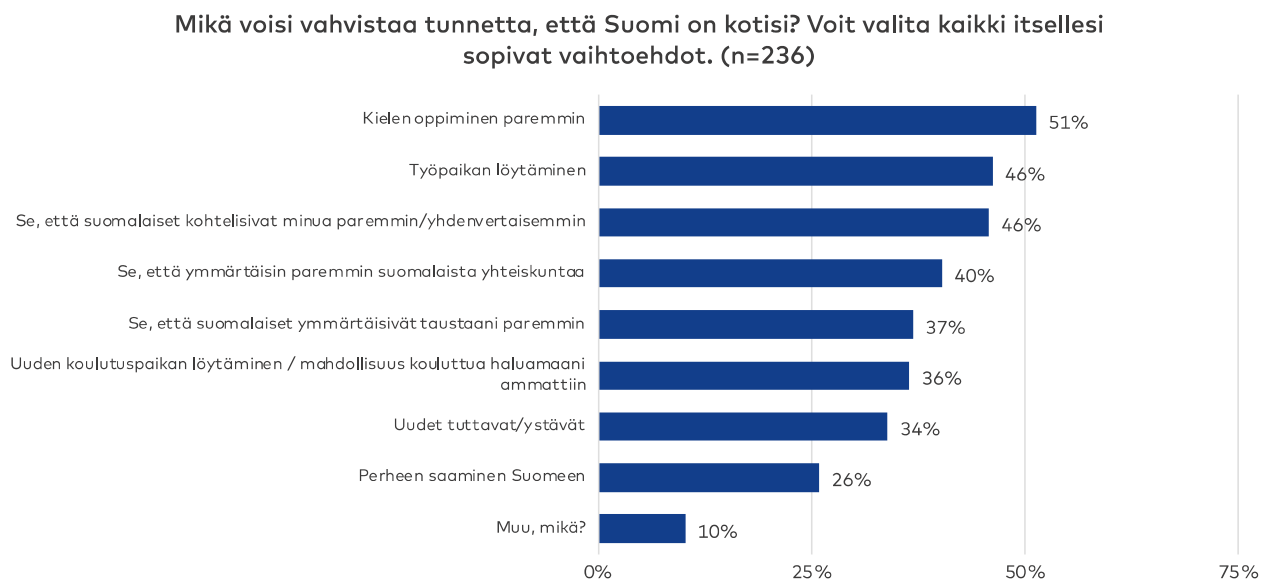

Kuva 31 Suomen kokeminen kotina

Kuva 32 Yksinäisyyden ja Suomen kodiksi tuntemisen yhteys

Vastaajilta kysyttiin, mikä voisi vahvistaa heidän tunnettaan siitä, että Suomi on heidän kotinsa ja myös tämän kysymyksen osalta kielitaito ja työpaikka nousevat vahvasti esiin. Puolet vastaajista koki, että kielen oppiminen paremmin voisi vahvistaa tunnetta siitä, että Suomi on heidän kotinsa. Lähes puolet vastaajista koki, että työpaikan löytäminen voisi vahvistaa tätä tunnetta. Myös hyvä ja yhdenvertainen kohtelu koettiin tärkeäksi, sillä lähes puolet vastaajista koki, että se, että suomalaiset kohtelisivat heitä paremmin tai yhdenvertaisemmin vahvistaisi tunnetta Suomesta kotina.

Kuva 33 Tekijät, jotka voisivat vahvistaa tunnetta Suomesta kotina

Myös avoimissa vastauksissa korostui, että tunnetta siitä, että Suomi on koti, edistäisi työn tai nykyistä paremman työn tai harrastusten löytäminen, uudet ystävät ja sosiaaliset verkostot, kielen oppiminen ja perheen saaminen Suomeen. Näiden lisäksi vastaajat mainitsivat tätä tunnetta vahvistaviksi seikoiksi turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntymisen, molemminpuolisen kulttuurisen ymmärryksen ja kunnioituksen sekä suomalaisten ennakkoluulojen vähentymisen.

Sosiaaliset verkostot ja uusien ystävien löytäminen sekä osallisuuden kokemukset esimerkiksi työn, harrastusten tai poliittisen osallistumisen kautta edistäisivät monien vastaajien mielestä tunnetta siitä, että Suomi on heidän kotimaansa. Näiden lisäksi oman perheen saaminen Suomeen vahvistaisi monelle tätä tunnetta.

"Paremmun työn löytäminen, hyvinvointi ja uudet ystävät sekä täysin uusi kieli ja se, että suomalainen yhteiskunta ymmärtäisi minua paremmin ja minä ymmärtäisin hyvin suomalaista yhteiskuntaa."

"Laittamalla elämän rytmin ja aikataulut järjestykseen, mukaan lukien työ, kerho ja harrastukset"

"Osallistuminen vaaleissa ja poliittisessä elämässä-- myös tasa- arvo."

"Minä en tiedä tässä vaiheessa. Minä olen vain hakemassa työtä, mutta samalla haen myös paljon uusia ystäviä, koska haluan mielelläni tutustua erilaisiin kulttuureihin ja oppia asioita ystävilteni. Mutta tällä hetkellä minulla ei ole mitään miellyttävää asiaa elämässäni ja olen tyytymätön tähän hetkeen. Toivo katoaa pikkuhiljaa elämästäni."

"Että voisin tuoda vaimoni ja elää hänen kanssaan täällä Suomessa."

"Että minulla olisi Suomessa perhe kotimaastani."

Muutammat toivat vastauksissaan esille yhteenkuuluvuuden, turvallisuuden ja kunnioituksen tunteen vahvistavan kokemusta Suomesta kotina. Tätä vahvistaisi monien mielestä myös se, etteivät he joutuisi kohtaamaan niin paljon ennakkoluuloja tai syrjintää. Näiden lisäksi vastauksissa tuotiin esille hyviä kokemuksia Suomesta ja siitä mikä on lisännyt tunnetta siitä, että Suomi on heidän kotinsa. Vastauksissa tuotiin myös esille, että pakolaisena Suomeen tullessa on joutunut jättämään kotimaansa, jolloin kokemus kotimaasta ei ole muuttunut eikä henkilö näin ollen edelleenkään koe Suomea omaksi kodikseen.

"Turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunne ja ennakkoluulojen vähentyminen"

"Minusta tärkein asia, joka saa minut tuntemaan, että Suomi on minun maani, on uskollisuuden tunne Suomea kohtaan ja vastaavasti tunne, että olen tärkeä uutena suomalaisena, ja tähän liittyy tietysti molemminpuolinen kunnioitus."

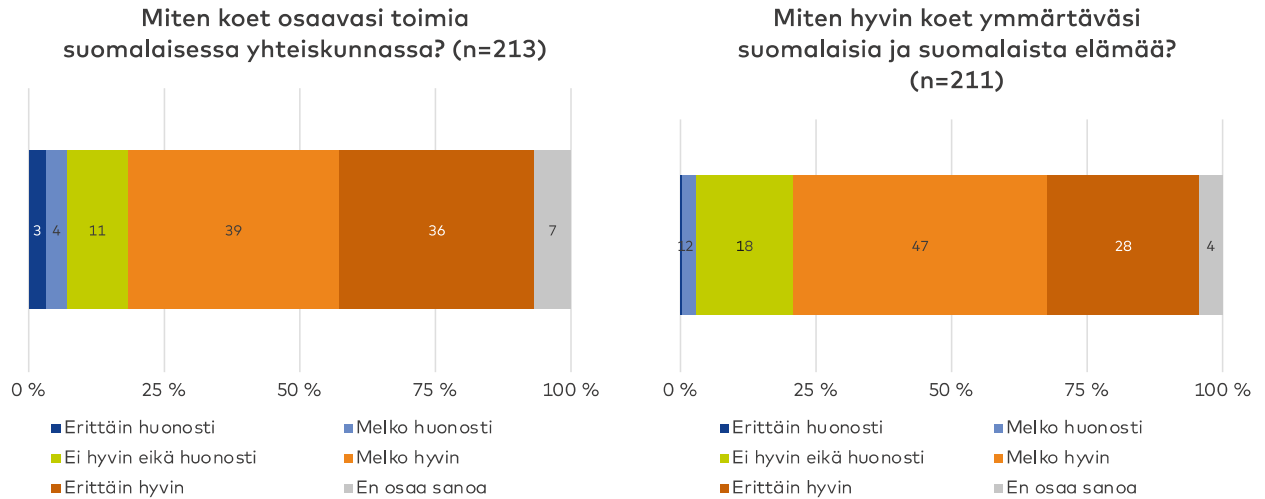
"Älkää niin paljon kysykö, mistä minä olen tullut, vaan kohdelkaa minua normaalisti, ei vieraana."

"Tarvitsemme vaihtoehtoisen kotimaan sen jälkeen, kun meidät on pakotettu jättämään kotimaamme. Suomi on uusi kotimaa, joka kunnioittaa jokaisen ihmisen yksityisyyttä ja kohtelee häntä asianmukaisesti. Mielestäni Suomi on yksi parhaista Euroopan maista tässä suhteessa. Se on maa, joka tunnetaan maailmanlaajuisesti oikeudenmukaisuudestaan ja tasa-arvostaan, ja toivon, että se pysyy sellaisena aina."

"Suomi on hyvä maa kaikille ja minä olen aina saanut paljon tukea suomalaisilta."

"Ei mikä tahansa maa, jossa asun, ole välttämättä kotimaani, vaan kotimaani on perheeni, kansani, lapsuteni ja muistoni."

Vastaajat kokivat pääsääntöisesti myös ymmärtävänsä suomalaisia ja suomalaista, sillä kolme neljästä vastaajasta koki ymmärtävänsä suomalaisia tai suomalaista elämää hyvin. Vain kolme prosenttia vastaajista koki ymmärtävänsä suomalaisia tai suomalaista elämää huonosti.

Kuva 34 Suomalaisessa yhteiskunnassa toimiminen

Vastaajat kertoivat saavansa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta useimmiten sosiaalisesta mediasta (56 %), internetin uutissivustoilta (52 %) tai televisiosta (41 %). Vastaajista noin kymmenesosa kertoi, ettei seuraa lainkaan uutisia suomalaisesta yhteiskunnasta.

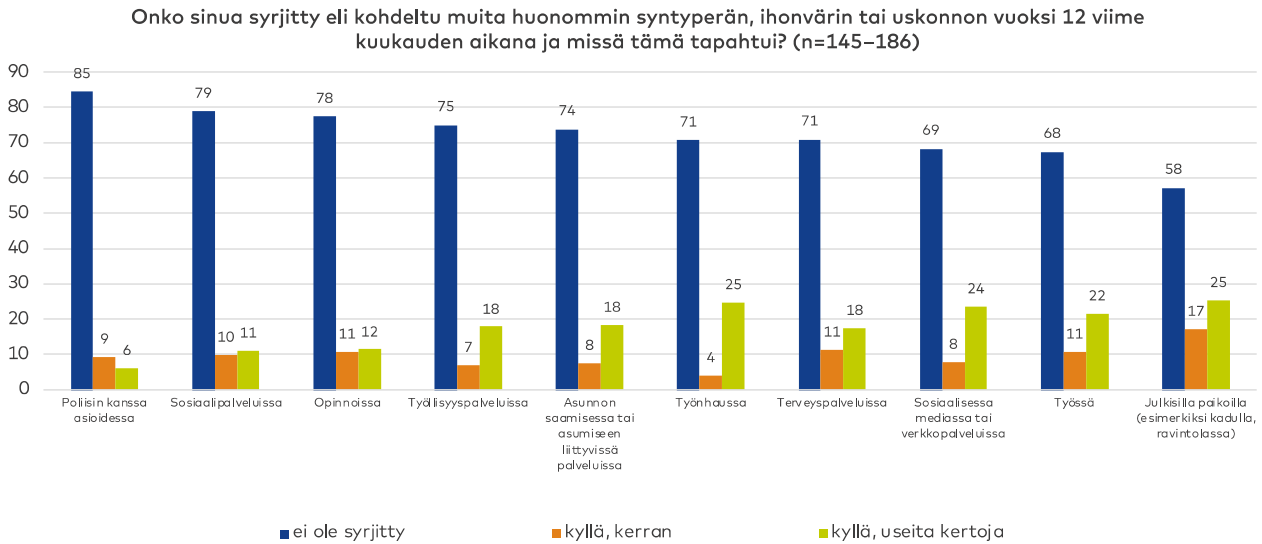

Kuva 35 Suomalaisen yhteiskunnan seuraaminen

Vastaajilta kysyttiin, onko heitä syrjitty 12 viimeisen kuukauden aikana ja missä tämä on tapahtunut. Vastaajille annettiin useita vaihtoehtoja, joista he pystyivät valitsemaan. Tarkastelusta on poistettu ne vastaajat, jotka kertoivat, etteivät ole asioineet kyseisessä palvelussa tai se ei muuten koske heitä.

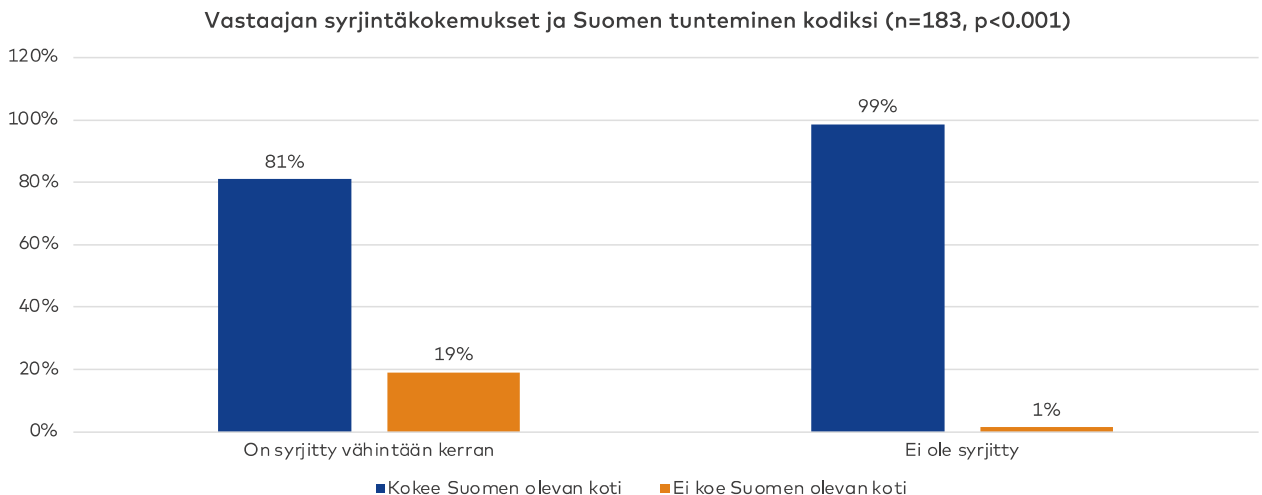
Vastaajat olivat kokeneet syrjintää usein. Vastaajista 62 prosenttia oli kokenut syrjintää annetuissa kohteissa vähintään kerran. THL:n MoniSuomi-tutkimuksessa kysyttiin samalla muotoilulla kysymys ja sen tulosten mukaan kaikista maahanmuuttaneista miehistä 43 prosenttia oli kokenut syrjintää vähintään kerran. MoniSuomi-tutkimuksen mukaan Lähi-Idästä tai Pohjois-Afrikasta muuttaneista miehistä 58 prosenttia oli kokenut syrjintää ja muusta Afrikasta muuttaneista 63 prosenttia.

Vastaajat olivat kokeneet syrjintää useimmiten julkisilla paikoilla, työssä sekä sosiaalisessa mediassa tai verkkopalveluissa. Vastaajista 31–42 prosenttia kertoi kohdanneensa syrjintää vähintään kerran kyseisissä kohteissa. Harvimmin vastaajat olivat kokeneet syrjintää poliisin kanssa asioidessa, sosiaalipalveluissa ja opinnoissa. Kuitenkin näissäkin 15–22 prosenttia vastaajista oli kokenut syrjintää vähintään kerran.

Kuva 36 Kokemus syrjinnästä

Tarkastellessa vastaajan syrjintäkokemuksia ja kokemuksia Suomesta kotina on havaittavissa, että vastaajien syrjintäkokemukset ovat yhteydessä heidän kokemukseensa Suomesta kotina. Vastaajat, jotka eivät olleet kokeneet syrjintää kokivat syrjintää kokeneita useammin Suomen kodikseen.

Kuva 37 Syrjintäkokemuksen ja Suomen tuntemisen kodiksi yhteys

3 Yhteenveto ja pohdinta

Kyselyn vastaukset ovat näyte. Kyseessä ei ole otos, jonka pohjalta voisi tehdä tilastollisia päätelmiä kaikista arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisistä aikuisiällä Suomeen muuttaneista miehistä. Ensisijaisesti vastaukset kertovat siis nimenomaan vastaajien omasta tilanteesta, kokemuksista ja näkemyksistä elämästä Suomessa. Kyselyn tuloksiin on siis syytä suhtautua varovaisesti sen osalta, missä määrin ne kertovat laajemmin tarkasteltuihin kieliryhmiin kuuluvista Suomeen aikuisiällä muuttaneista miehistä, Suomeen muuttaneista miehistä tai ylipäättänsä miehistä. Tällainen pohdinta edellyttää muiden tutkimusten ja selvitysten tulosten huomioimista.

On vaikeaa tarkalleen arvioida, missä määrin kysely tavoitti esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomia. Todennäköisesti tällaisia vastaaja ei ollut monia, vaikka osin vastaajien joukossa kuitenkin oli sellaisia, joiden vastaamista tuettiin esimerkiksi jonkin järjestön vapaaehtoisen toimesta. Kohdejoukon tavoittaminen sähköisen kyselyn vastaajiksi ei osoittautunut helpoksi, ja vastausmäärän olisi toivonut olevan suurempi.

Erityisesti avovastauksista piirtyy kuva vastaajien kokemuksista ja näkemyksistä. Tämän kyselyn tulosten perusteella voikin hyvin käydä keskustelua esiin nousseista yksittäisten vastaajienkin tekemistä huomioista ja siitä, missä määrin ne koskevat laajemminkin maahanmuuttaneita ja millaisia johtopäätöksiä tulosten perusteella voisi tehdä palveluiden kehittämisen näkökulmasta.

Kysely sisälsi myös muutamia kysymyksiä, jotka esitettiin identtissä muodossa MoniSuomi-tutkimuksen kanssa. Näiden kysymysten osalta kyselyn tulokset ovat samansuuntaisia kuin MoniSuomi-tutkimuksen tulokset. THL:n MoniSuomi-tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että laajasti ottaen useimmat maahanmuuttaneet voivat hyvin, kokevat ympäristönsä turvalliseksi ja heillä on tunne kuulumisesta ja osallistumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan ja myös pyrkimys terveellisten elämäntapojen ylläpitämiseen (Kuusio ym. 2023). MoniSuomi-tutkimus myös vahvistaa aiempaa tietoa siitä, että taustamaaryhmissä ja sukupuolten välillä on edelleen suuria eroja terveydessä, hyvinvoinnissa, osallisuuden kokemuksissa ja palvelujen tarpeenmukaisessa saamisessa. ”Pahoinvointi ja terveyden riskitekijöiden yleisyys korostuvat erityisesti niissä ryhmissä, joissa maahan muuttaminen on yleistä pakolaisuuden vuoksi.” (Kuusio ym. 2023.) Tunnistettuja haasteita ovat esimerkiksi yksinäisyyden kokemukset, syrjäintäkokemukset ja riittämätön tarpeenmukainen terveyspalvelujen saaminen.

THL:n MoniSuomi-tutkimuksen mukaan suurimmalla osalla maahanmuuttaneista on vähintään yksi ystävä Suomessa sekä kohtalaisen vahva osallisuuden ja päivittäisen elämän turvallisuuden kokemus. ”Noin neljällä viidestä maahanmuuttaneesta oli vähintään yksi ystävä Suomessa, mutta taustamaaryhmittäin ja sukupuolittain havaittiin suurta vaihtelua. Vain 68 prosentilla Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikan maista tulleilla miehillä oli ystävä Suomessa ja saman taustamaaryhmän naisilla vastaavasti vain 73 prosentilla, kun Venäjä ja Neuvostoliitto ja Viro -ryhmissä osuus oli 90 prosenttia tai sen yli.” (Kuusio ym. 2023.) **Tässä arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisille maahanmuuttajamiehille suunnatussa kyselyssä vain noin 58 % ilmoitti, että hänellä on vähintään yksi ystävä.**

MoniSuomi-tutkimuksen mukaan syrjintäkokemukset olivat erityisen yleisiä maahanmuuttaneessa väestössä, sillä 43 prosenttia oli kokenut syrjintää edellisen 12 kuukauden aikana. Maahanmuuttaneiden syrjintäkokemuksissa oli taustamaaryhmittäistä vaihtelua ja kokemukset korostuivat erityisesti Lähi-idän ja Afrikan maista tulleilla miehillä. **Tässä arabian-, darin-, somalin- ja soraninkielisille maahanmuuttajamiehille suunnatussa kyselyssä tulos oli samaa luokkaa eli noin 62 % oli kokenut vähintään kerran syrjintää viimeisen 12 kuukauden aikana.**

MoniSuomi-tutkimuksen mukaan maahanmuuttaneista 14 prosenttia koki yksinäisyyttä, mutta yksinäisyyden kokemus vaihteli taustamaaryhmän, sukupuolen ja iän mukaan. Esimerkiksi nuorista miehistä (20–29-vuotiaat) joka viides kertoi olevansa yksinäinen ja Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleiden miesten keskuudessa yksinäisiä oli peräti joka neljäs. Koko väestöä koskevassa TerveSuomi-tutkimuksessa kaikista miehistä noin 12 % koki yksinäisyyttä. **Tässä arabian-, darin-, soranin- ja somalinkielisille maahanmuuttajamiehille suunnatussa kyselyssä noin 22 % vastaajista oli kokenut yksinäisyyttä.**

Kyselyyn vastanneiden tilanteet vaihtelevat. Osa on selvästi löytänyt paikkansa uudessa kotimaassa. Vastanneista noin 10–20 %:n tilanne vaikuttaa vaikealta. Tämä näkyi esimerkiksi avovastauksissa toivon puutteena. Kyselyn tuloksissa näkyy kielitaidon ja työllisyyden paraneminen Suomessa asutun ajan pidetessä. Kuitenkin myös pitkään Suomessa asuneiden joukossa oli vastaajia, jotka eivät

puhuneet lainkaan tai puhuivat aloittelijana suomea tai ruotsia. Vähintään keskitasoisesti suomea tai ruotsia puhuvat olivat heikommin kieltä puhuvia useammin työssä.

Työnhakuun tarvitaan riittävää henkilökohtaista tukea. Vastaajista hieman vajaa puolet (47 %) koki osaavansa hakea työpaikkoja itsenäisesti ja 26 prosenttia koki osaavansa hakea osittain itsenäisesti. Vastaajista noin kaksi viidesosaa koki, ettei osaa hakea itsenäisesti työpaikkoja. Yleisimmin kielitaidon koettiin riittävän työpaikkailmoituksen lukemiseen ja työnantajan kanssa keskusteluun. Kirjallisen tiedon tuottaminen ansioluettelon tai työpaikkahakemuksen koettiin kielitaidon riittävyuden kannalta haasteellisemmaksi. Vähintään keskitasoisesti suomea tai ruotsia puhuvat kokivat muita useammin osaavansa hakea työpaikkoja itsenäisesti. Kuitenkin vähintään keskitasoisesti kieltä puhuvistakin jopa lähes neljäsosa (23 %) kertoi, ettei osaa hakea työpaikkoja itsenäisesti. Keskeisiksi työllistymisen esteiksi tunnistettiin puutteellinen kielitaito ja vähäiset verkostot. Nykyisin työnhaku perustuu hyvin pitkälti tekstien ymmärtämiseen ja niiden tuottamiseen. Voidaan siis ajatella, että vastaajien työttömyyden taustalla olevat syyt johtuvat, ainakin osittain, työn hakemiseen liittyvistä, mm. kielellisistä vaikeuksista. Tämä korostuu erityisesti niiden 13 %:n kohdalla, jotka ilmoittivat, ettei kukaan auta heitä työnhaussa. Melko suuri osa vastaajista ilmoitti saavansa apua työnhakuun TE-toimistolta, mutta kun otetaan huomioon ne asiat, joihin apua tarvitaan (esim. ansioluettelon tekeminen, johon aikaa tarvitaan runsaasti), voidaan kysyä, missä määrin TE-toimisto tosiasiallisesti voi tarjota tätä apua. Huomionarvioista on myös se, että kysyttäessä, mikä oli vaikeuttanut vastaajien osallistumista työelämään, kukaan vastaajista ei ilmoittanut, että ei haluaisi tehdä töitä.

Vastaajat kokivat tarvitsevansa melko paljon apua viranomaisten kanssa asiointiin. Vastaajista enemmistö (63 %) koki tarvitsevansa vähintään jonkin verran apua viranomaisten kanssa asiointiin. Hieman reilu kolmannes (35 %) puolestaan ei kokenut tarvitsevansa apua.

Valtaosa vastaajista, noin neljä viidesosaa, koki, että Suomi on koti. Erityisesti kokemukset syrjinnästä ja yksinäisyys korostuivat niiden joukossa, jotka eivät kokeneet Suomea kodikseen. Yleisesti ottaen tunnetta kodista vahvistaisi parempi kielitaito ja työ. Aiemmasta tutkimuksesta tiedetään, että yhdenvertaisuuden kokemus kantasuomalaisien kanssa on yhteydessä voimakkaampaan kansalliseen samastumiseen (Yijälä, 2023). ”Sen sijaan osallistujien edustaman vähemmistöryhmän Suomessa kohtaama epäoikeudenmukainen kohtelu, kuten syrjintä työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa vallitseva, kansallisen median ylläpitämä melko yksipuolinen kuva osallistujien taustamaasta, oli yhteydessä heikompaan kansalliseen samastumiseen.” (Yijälä, 2023). Samastuminen puolestaan on tärkeää, sillä kansallisen samastumisen voimakkuus on yhteydessä luottamuksen rakentumiseen uudessa kotimaassa. ”Ulkomaaalaistaustaisen väestön luottamus oli selvästi vahvempaa sellaisten osallistujien kohdalla, jotka kokivat itsensä voimakkaammin suomalaisiksi ja osaksi suomalaista yhteiskuntaa.” (Yijälä, 2023). Samastuminen ei ole täysin sama asia kuin kokemus Suomesta kotina, mutta näiden tekijöiden välillä voisi arvioida olevan yhtäläisyyksiä.¹

Tämän kyselyn tuloksia käsitelleessä seminaarissa kiinnitettiin huomiota siihen, että usein maahantulon alkuvaihe sujuu kohtuullisesti, erityisesti jos henkilöllä on kotoutumissuunnitelma ja hän on palvelujen piirissä. Tämän jälkeen ihminen on enemmän omillaan niin kielitaidon kehittymisen kuin työllistymisen osalta. **Osalle tämä nivelvaihe on erityisen haastava, varsinkin jos riittävää ohjausta ja sosiaalisia verkostoja ei juurikaan ole.** Kielitaito voi taantua ja työttömyys pitkittyä. Mikäli henkilö ei löydä työtä tai opiskele, kasvavat riskit erilaisten perheongelmien, mielenterveys- ja päihdeongelmien ja mahdollisesti myös radikalisoitumisen osalta. Missä määrin ehkäisevien ja korjaavien palveluiden tarjonta näiden ongelmien ratkaisemiseksi maahanmuuttaneiden miesten kohdalla on oikea-aikaista?

1 Yijälän tutkimuksessa osallistujien kansallisen samastumisen voimakkuutta mitattiin seuraavien kolmen kysymyksen avulla: 1. ”Koetko olevasi osa suomalaista yhteiskuntaa” (asteikolla 1 = En ollenkaan – 4 = Täysin), 2. ”Missä määrin koet itsesi suomalaisiksi tällä hetkellä” (1 = Ei lainkaan suomalaisiksi – 4 = Täysin suomalaisiksi), ja 3. ”Kuinka tärkeinä pidät seuraavia asioita identiteettisi kannalta: suomalaisuus?” (1 = Ei lainkaan tärkeä – 4 = Erittäin tärkeä).

Kotoutumisen edistämisessä on jo pitkään kiinnitetty erityistä huomiota erityisesti kotona lasten kanssa olevien vanhempien, yleensä naisten, ja yleisesti ottaen maahanmuuttajanaisten työmarkkina-asemaan ja sen parantamiseen. **Tämän ohella on tärkeää tarkastella myös maahanmuuttaneisiin miehiin liittyviä erityiskysymyksiä.** Kuten tämä kyselykin osoittaa syrjintä, yksinäisyys ja työllistymisen ongelmat ovat monen miehen arkipäivää. Sosiaaliset verkostot voivat olla kapeammat ja halu tai kyky hakeutua palveluiden tai erilaisten järjestöjen toiminnan piiriin vähäisempi kuin naisilla. Mielekästä miehille suunnattua toimintaa on todennäköisesti myös vähemmän. Erityisesti yksin asuvat vähän koulutetut ja heikommin kieltä puhuvat miehet voivat olla vaikeassa tilanteessa. Lisäksi tämänkin kyselyn tulosten mukaan syrjintää koetaan myös palveluissa. Vastauksissa ei kuitenkaan juuri kuvattu, mitä kaikkea tämä palveluissa koettu syrjintä pitää sisällään. Joka tapauksessa on selvää, että palveluiden kehittämisessä tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kotoutuminen on ennen kaikkea paikallista, joten jokapäiväiset kohtaamiset ovat avainasemassa. Laajemmin kyse on yhteiskunnassa vallitsevista asenteista, ennakkoluuloista, syrjinnästä ja rasismista. Kyselyn kohderyhmä kokee oma-kohtaisesti kaiken tämän yhteiskunnallisen kehityksen seuraukset.

Palveluissa tulisi jatkuvasti kiinnittää erityistä huomiota yksilölliseen kohtaamiseen. Stereotypit ja kiire vaikeuttavat arvostavan kohtaamisen ja kuulemisen mahdollisuuksia. Työllistymisen kannalta avainasemassa ovat kielitaidon kehittyminen, koulutus ja eri elämänalueilla tapahtuva verkostoituminen. Mielekäs vapaa-aika ja harrastukset voivat kuitenkin vaikuttaa positiivisesti niin kotoutumiseen, hyvinvointiin kuin työllistymiseenkin. Tähän on tärkeää kiinnittää huomiota myös kaikissa kotoutumisen palveluissa alkuvaiheen palveluista lähtien.

Palvelujärjestelmän kehittämisen näkökulmasta kyselyn tulokset herättävät kysymyksen psykososiaalisen tuen saatavuudesta. Mikäli henkilö on syystä tai toisesta esimerkiksi sosiaalipalvelujen asiakas, hänellä voi olla pääsy riittävään tukeen. Mikäli henkilö on vaikkapa vain työvoimapalvelujen asiakas, tilanne on toinen. Ryhmämuotoiset koulutukset ja muut palvelut tarjoavat mahdollisuuden sosiaalisten suhteiden ja verkostojen syntymiselle. Samoin tietysti koulutus ja työ tarjoavat mahdollisuuksia. Mikäli henkilö ei ole enää kotoutumista edistävien palvelujen piirissä eikä ole töissä tai opiskele, on näitä mahdollisuuksia merkittävästi vähemmän. Järjestöillä on tässä tilanteessa oma roolinsa, mutta niin myös kaikella avoimesti mukaan ottavalla vapaa-ajan toiminnalla, oli sen järjestäjä kuka tahansa.

Selvityksen tulokset nostavat esiin joitain ideoita jatkotutkimukselle. MoniSuomi-tutkimuksen aineisto sisältää runsaasti vastauksia aikuisena Suomeen muuttaneilta miehiltä. Tämän aineiston lisätarkastelu tästä aikuisiällä muuttaneen näkökulmasta voisi mahdollistaa laajemman pohdinnan siitä, millainen tämä kohdejoukko on, miten sillä menee ja edelleen pohdinnan siitä, miten maahanmuuttaneiden miesten kotoutumista ja työllistymistä voisi ja tulisi tukea. Toki on mahdollista, että aikuisena Suomeen muuttaneisiin miehiin liittyvät havainnot ovat pitkälti samansuuntaisia kuin ylipäättänsä maahanmuuttaneisiin tai maahanmuuttajataustaisiin miehiin liittyvät havainnot.

Toinen mahdollinen tapa on pyrkiä lisäämään laadullista tutkimusta esimerkiksi muuttaneiden haastatteluiden ja elämäntarinoiden avulla. Tällaisista tarinoista voisi olla apua myös palveluiden kehittämisessä sekä siinä, miten uudet muuttajat hahmottavat omia mahdollisuuksiaan ja koulutus- ja työllistymispolkujaan. Palvelujärjestelmän näkökulmasta keskeisiä ovat kotoutumista ja työllistymistä edistävät palvelut, mutta myös sosiaali- ja terveystalvet, erityisesti perheitä kokonaisuudessaan tukevat palvelut ja mielenterveyspalvelut.

Lähdeluettelo

- Ahmad, Akhlaq (2019) Kokeellinen tutkimus etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä suomalaisilla työmarkkinoilla teoksessa Kazi, Villiina & Alitolppa-Niitamo, Anne & Kaihovaara, Antti (toim.). (2019). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-487-7.
- Ahmad, Akhlaq (2019). When the Name Matters: An Experimental Investigation of Ethnic Discrimination in the Finnish Labor Market. <https://doi.org/10.1111/soin.12276>
- Ansala, Laura (2020). Maahanmuuttajien työllisyys- ja tulokehitys pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2020:4. Helsinki. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_12_09_Tutkimuksia_4_Ansala.pdf
- Baumgartner (2023). Maahanmuuttajien osaamista jää käyttämättä työmarkkinoilla. Tieto ja Trendit. 17.1.2023. Saatavilla: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajien-osaamista-jaa-kayttamatta-tyomarkkinoilla/>
- Eid, M., García-Velázquez, R., Renvik, T. A., Castaneda, A. & Kuusio, H. (2024) Syrjintäkokemukset selittävät Suomeen muuttaneiden heikompa elämänlaatua ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Teoksessa Renvik, Tuuli Anna & Säävälä, Minna (toim.). (2024). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. TEM oppaat ja muut julkaisut 2024:1 FI. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN ISBN 978-952-327-719-9.
- Elinkeinoelämän keskusliitto (2021). Tilastoja maahanmuuttajien työllisyydestä. 17.10.2021. Saatavilla: <https://ek.fi/wp-content/uploads/2021/10/20211017-tilastoja-maahanmuuttajien-tyollisyydesta.pdf>
- Kazi, Villiina, Kaihovaara, Antti & Alitolppa-Niitamo, Anne (toim.). (2019). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Indikaattoritietoa kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-489-1.
- Kotoutuminen.fi (2024) Maahanmuuttajien tilanteet erilaisia ja eriarvoisia. Saatavilla: <https://kotoutuminen.fi/maahanmuuttajien-tilanteet>
- Kuusio Hannamaria, Mäkipää Lotta, Klemetilä Katri-Leena, Nykänen Sanna, Kytö, Sinikka & Lilja Eero (2023). Kansallinen tutkimus ulkomailla syntyneiden terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista – MoniSuomi 2022 -tutkimus Keskeisiä havaintoja päätöksenteon tueksi. Tutkimuksesta tiiviisti 54/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-208-2>
- Nykänen, Sanna & Kuusio, Hannamaria (2024) MoniSuomi 2022 ilmiöraportti. Terve Suomi. Saatavilla: https://repo.thl.fi/sites/monisuomi/monisuomi22/ilmiot/tyollisyys_ja_osaaminen.html
- Oikeusministeriö (2023) ”Kukaan ei synny vihaamaan”, Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2023:34. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165318/OM_2023_34_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Suomen virallinen tilasto (2022). Työssäkäynti. Väestö pääasiallisen toiminnan, kielen, ammattiaseman, sukupuolen, iän ja vuoden mukaan. Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023) MoniSuomi 2022 -tutkimuksen ilmiöraportit ja indikaattoritiedot. Terve Suomi. Saatavilla: <https://repo.thl.fi/sites/monisuomi/monisuomi22/index.html#osallisuus-sosiaaliset-suhteet-ja-luottamus>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2022) Kototietokanta. Väestörakenne, kielen mukaan. Saatavilla: https://kototietokanta.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kototietokanta/Kototietokanta_vaesto_kieli/001_koto_kieli_vaesto_11kq.px/
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2022) Kotoutumisen indikaattorit. Työllisyysaste. Saatavilla: <https://kototietokanta.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kotoutumisenindikaattorit/>
- Yijälä, Anu (2023). Kansallinen samastuminen ja luottamus maahanmuuttokontekstissa. Tutkimus suomalaisuuteen samastumisesta ja sen merkityksestä luottamuksen muodostumisessa pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksia 2023: 4. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/23_08_17_Tutkimuksia_4.pdf

ELINVOIMAA ALUEELLE 2 | 2024

**SELVITYS ARABIAN-, DARIN-, SOMALIN- JA SORANINKIELISTEN MIESTEN
NÄKEMYKSISTÄ ELÄMÄSTÄ SUOMESSA**

**”IHMINEN VOI YSTÄVYSTYÄ TAI TUTUSTUA MUIHIN IHMISIIN AUTTAMALLA
JA OLEMALLA LEMPEÄ JA YSTÄVÄLLINEN HEITÄ KOHTAAN”**

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-398-234-5 (PDF)

ISSN-L 2242-282X

ISSN 2242-2838 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-398-234-5

www.doria.fi/ely-keskus

**Euroopan unionin
osarahoittama**

